Ազգ

Azg

Հոկտեմբեր 14
Հինգշաբթի
1993

ՈՍՄԻԿԱՆ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիւ 197 (448)
գինը՝ 10 ռ.
դասիչ 69149
Երեւան 375010
Յանրապետութեան 47
հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Երեւան

Սննդամթերք ոչ շուկայական գներով

Գների վերջին օրերի աննախադեպ թռիչքը լարվածություն է ստեղծել բնակչության մեջ: Սահմանված սննդամթերքների գները գերազանցել են բոլոր սահմանները, եւ խզվածքային տարբերություն է ստեղծվում դրանց ու բնակչության մեծամասնության գնողունակության միջեւ: Երևանի քաղաքապետի գործկոմի աշխատողների վարչության պետի տեղակալ Սեւուր Փախաջյանից տեղեկացանք, որ ստեղծված լարվածությունը թուլացնելու ուղղությամբ կառավարության ծեռնարկած քայլերի շրջանակներում ներմուծվել է սննդամթերք, որը բաշխվել է Երեւանի 14 խանութների, եւ հոկտեմբերի 12-ից սկսվել է շուկայականից ցածր գներով վաճառքը: Ստացվել եւ վաճառվում է 50 տոննա կենդանական յուղ, մեկ կիլոգրամը 3500 ռուբլով (շուկայականը՝ 6500-7500 ռ.), 28 տոննա շաքար կգ-ը 1500 ռուբլով (2000-3500 ռուբլի), 8 տոննա պանիր կգ-ը 2500 ռուբլով (4500-6500), 20 հազար տուփ մսի պահածո՝ 330 գրամանոց տուփը 1000 ռուբլով, իսկ 525 գրամանոցը՝ 1500 ռուբլով, 8 տոննա բոլնի միս կգ-ը 2500 ռուբլով (4500-5000):

«Ազգ»

Վրաստան

ՀՀ ԱԳՆ-ը մտահոգ Վրաստանի դեպքերից

Վերջին երկու օրը զվիադականների եւ Վրաստանի ղեկավարության շարունակվող հակամարտության հետեւանքով նորից սրվել է իրավիճակը Վրաստանում: Լարվածության կենտրոնը Սամտրեդիա եւ Զուգդիդի քաղաքների շրջանում է: Սամտրեդիայի հրետակոծման փաստը, Հայաստանի արտգործնախարարության լրատվության եւ հասարակական կապերի վարչության ղեկավար Արամ Սաֆարյանի խոսքերով, տագնապ է հարուցում, քանի որ այնտեղ է տեղաբաշխված խոշոր երկաթգծային հանգույցը, որով անցնում է Բաքու-Երեւան երկաթգիծը: Կան ուժեր, որոնք փորձում են հայ եւ վրաց ժողովուրդներին հանել իրար դեմ: Հայաստանի արտգործնախարարությունը դատապարտում է այդպիսի փորձերը:

ՆՏ

Շեւարդնաձեն խոստանում է մաքրել զվիադականների հաշիվները

Վրաստանի ղեկավար Էդուարդ Շեւարդնաձեն, բնութագրելով իրավիճակը արեւմտյան Վրաստանում, այն գնահատել է առավել քան ծանր: Երեկ ունենալով Վրաստանի Գիտությունների ակադեմիայի գիտնականների հետ հանդիպման ժամանակ, նա մասնավորապես հայտարարել է, որ կառավարական ուժերը, որ Աբխազիայից դուրս բերելիս անցնում էին Զուգդիդիով, գրեթե ամբողջովին զինաթափվել են, եւ նրանց զինվորական տեխնիկայի 80 տոկոսը անցել է Վրաստանի նախկին նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիայի կողմնակիցների ձեռքը: Սակայն Շեւարդնաձեն նշեց, որ Վրաստանի ԱՊՀ մտնելու որոշումից հետո կառավարական ուժերը ստացել են որոշակի քանակությամբ զինվորական տեխնիկա եւ «մոտ ժամանակներս զինված զվիադականների վերջը կտրվի»: Միաժամանակ Վրաստանում հարց է բարձրացվել նաեւ ԱՊՀ մտնելու խնդիրը հանրաքվեով որոշելու կապակցությամբ: Այդ որոշմանը, ի դեմս, իր հավանությունն է տվել Վրաստանի ժողովրդավարական կուսակցությունը:

«Ազգ»

Քրիստոֆերի այցը Ռուսաստան հոկտեմբերի 22-23-ին

Ինչպես հայտնի է դարձել Ռուսաստանի արտգործնախարարության լավատեղյակ աղբյուրներից, ԱՄՆ պետքարտուղար Ուորեն Քրիստոֆերի այցը Մոսկվա կկայանա հոկտեմբերի 22-23-ին: Սպասվում է, որ նա Ռուսաստանի մայրաքաղաք կժամանի Բուդապեշտից հոկտեմբերի 21-ին: Նախատեսված է Քրիստոֆերի հանդիպումը Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի եւ արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւի հետ: «Ըստ երեւույթին, Մոսկվայում կքննարկվեն առաջիկա ռուս-ամերիկյան հանդիպմանը վերաբերող խնդիրներ, երկկողմ հարաբերություններ, ինչպես նաեւ որոշ միջազգային հարցեր, մասնավորապես, իրավիճակը նախկին ԽՍՀՄ «տաք կետերում»», ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնեց Ռուսաստանի արտգործնախարարության բարձրաստիճան մի պաշտոնյա: Ռուսաստանից բացի, Քրիստոֆերը կայցելի Ուկրաինա, Բելառուս, Ղազախստան եւ Լատվիա:

ԻՏ

Ղարաբաղ

ՃԱԿԱՏՆԵՐՈՒՄ ԱՌԱՆՑ ԼՈՒՐՋ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ԵԱՀԽ պատվիրակությունը Ղարաբաղում

Երեկ եւ նախորդ գիշեր իրադրությունը Լեռնային Ղարաբաղի հարավարեւելյան ռազմաճակատներում համեմատաբար հանգիստ է եղել: Ինչպես հայտնի է, ռազմաճակատի այս հատվածում ադրբեջանական կազմավորումները հոկտեմբերի 12-ի առավոտյան լայնածավալ գրոհ են ձեռնարկել, սակայն ԼՂՀ պաշտպանության բանակի կազմավորումներին հաջողվել էր լիովին կասեցնել բռնամու գրոհը: Նույյան տարան գործակալությունը հաղորդում է, թե Հայաստանում Լեռնային Ղարաբաղի մշտական ներկայացուցիչ Մանվել Սարգսյանից ստացված տեղեկությունների համաձայն, երեկ եւ նախորդ գիշեր ԼՂՀ ռազմաճակատներում էական փոփոխություններ չեն արձանագրվել:

Մինչդեռ ադրբեջանական Թուրան գործակալությունը հաղորդում է, թե իբր հայկական ուժերը լայնածավալ գրոհ են ձեռնարկել Ջեբրայիլի շրջանի ուղղությամբ եւ գրավել Իրանի սահմանից 7 կմ հեռու գտնվող մի գյուղ:

Նույն գործակալությունը հաղորդում է նաեւ, թե Ղարաբաղում է գտնվում ԵԱՀԽ պատվիրակությունը, որը գլխավորում է ԵԱՀԽ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցիչ Մարիաս Մոսբերգը: Պատվիրակությունը հանդիպում է ունեցել ԼՂՀ ղեկավարության հետ, որի ընթացքում քննարկվել են ԵԱՀԽ նախագահ, Շվեդիայի արտգործնախարար Մարգարետ Աֆ Ուգլասի առաջարկած այցի հետ կապված խնդիրներ, ինչպես նաեւ ղարաբաղյան հիմնախնդիրը կարգավորելու հեռանկարներին վերաբերող հարցեր: Ինչպես հայտնել են ԼՂՀ արտգործնախարարությունից, ղարաբաղյան կողմը որոշ դիտողություններ է ներկայացրել Փարիզում կայացած ոչ պաշտոնական խորհրդակցությունների ընթացքում առաջարկված ժամանակացույցի առթիվ: Ի դեպ, պատվիրակության անդամներն արդեն եղել են ԼՂՀ արդյունաբերական եւ ռազմարդյունաբերական համալիրի ձեռնարկություններում: Հոկտեմբերի 13-ին պատվիրակությունն այցելել է հրետակոծություններից առավել տուժած Ասկերանի շրջան:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններին, ապա Սնարք գործակալությունը հաղորդում է, թե արդեն երկու օր է, ինչ Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունը հրաժարվում է տեղեկություններ տալ զանգվածային լրատվության ոչ պետական միջոցներին: Գործակալության բողոքին պաշտպանության նախարարության լրատվական ծառայության ներկայացուցիչը հայտնել է, թե նախարարության ղեկավարության որոշմամբ տեղեկություններ կտրվեն միայն պետական ռադիոյին ու հեռուստատեսությանը եւ «Արմենպրես» պետական լրատվական գործակալությանը: Նա հայտնել է նաեւ, թե «այդ ժամանակավոր միջոցառումը բացատրվում է լրատվության հաղորդման համար անհրաժեշտ սարքավորումների բացակայությամբ»:

«Ազգ»

Թուրքիայի ներկայացուցիչը Ստեփանակերտում

Արդեն երկու օր Ստեփանակերտում գտնվող ԵԱՀԽ առաքելության կազմում է Ռուսաստանում Թուրքիայի դեսպանատան աշխատակից Հալիլ Ակինջին, ինչպես նաեւ Բաքվում ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչ Մահմուդ ալ Սաիդը: Նախկինում ղարաբաղյան կողմը բազմիցս մերժել է Թուրքիային հիմնախնդրի նկատմամբ կողմնակալ դիրքորոշման համար: Հայաստանի մամուլում բազմիցս տեղեկություններ են եղել ռազմական գործողություններին թուրք մասնագետների մասնակցելու մասին:

Սնարք

Աշխարհ

ԱՄՆ-ը խստացնում է դիրքը Հայիթիի նկատմամբ

Նախագահ Քլինթոնը 200 ամերիկյան զինվորներով լեցուն նավը հետացրեց Հայիթիի տարածքային ջրերից, երբ մեկ օր առաջ զինյալների կողմից օժանդակվող ցուցարարները նավին թույլ չէին տվել մտնել Պորտ-օ-Պրենսի նավահանգիստ: Քլինթոնը տեղի ընդդիմադիր ռազմական ու ոստիկանական ղեկավարներին զգուշացրեց, որ ինքը «ծայրահեղ լուրջ» է երկրի վտարված նախագահ Արիստիդի վերադարձի մասին խոսելիս: Այս քայլին Քլինթոնը զուգակցեց Հայիթիի դեմ ՄԱԿ-ի պատժամիջոցները վերականգնելու դիմումը՝ Արիստիդի վերադարձը խոչընդոտել փորձողներին պատժելու համար: Պետքարտուղար Քրիստոֆերը հայիթյան բանակի ղեկավար Սեդրասին ու ոստիկանապետ Ֆրանսուային մեղադրեց ժողովրդավարությանը վերադառնալու խոստումները շահարկելու մեջ:

Կահիրե. Իսրայել-ՊԱԿ համատեղ հայտարարություն

Կահիրեում Իսրայելի արտգործնախարար Շիմոն Պերեսի եւ նրա պաղեստինյան պաշտոնակից Սահմուդ Աբասի միջեւ երեկ կայացած խոսակցությունները բնութագրվեցին որպես կարեւորագույն քայլ պաղեստինյան սահմանափակ ինքնավարման գործնականացման համար: Հանդիպումից հետո կողմերի հրապարակած համատեղ հայտարարությունը ինքնավարության գործում կարեւոր դեր է վերապահում նաեւ Հորդանանին եւ Եգիպտոսին: Խոսակցություններից հաջող ելքից մղված իսրայելական իշխանությունները որոշեցին բանտերից ազատ արձակել կալանված պաղեստինցիների մի ամբողջ խումբ:

Ամերիկայի բանագնացը հանդիպեց գեներալ Այդիդին

Մ. Նահանգների կառավարության հատուկ բանագնաց Ռոբերտ Օքլին հանդիպում ունեցավ ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերի դեմ պայքարող սոմալցի ըմբոստ ղեկավար գեներալ Այդիդի հետ Մոգադիշոյի նրա թաքստոցում: Հանդիպումից հետո ամերիկացի պաշտոնատարը խոսացավ մոտակա օրերին «լավ նորություններ» հրապարակել: Նրան հաջողվել է Այդիդի մարդկանց կողմից առեւանգված ամերիկացի զինվորի հանձնումը ձեռք բերել: Մյուս կողմից, Սոմալիում ՄԱԿ-ի պաշտոնատարներից Քոֆի Անանը երեկ հայտարարեց, թե խաղաղապահ ուժերն այդ երկրում աննախընթաց կորուստներ են կրել զուր:

Կառավարությունը Բոննից կտեղափոխվի Բեռլին

Գերմանիայի կառավարությունը որոշեց մինչեւ 2000 թ. կառավարության մեծ մասը նախկին Արեւմտյան Գերմանիայի մայրաքաղաք Բոննից տեղափոխել Բեռլին: Այս քայլը պահանջում էր նախկին արեւմտագերմանացիների կողմից, որոնք դրա մեջ տեսնում են երկրի վերամիավորման իրական արտահայտություններից մեկը, որը սակայն չի կիսվում արեւմտագերմանացիների կողմից, որոնց կարծիքով, երկրի տնտեսությունն ի վիճակի չէ հոգալու տեղափոխման ծախսերը.

Տոկիո

Ռուս-ճապոնական բանակցություններ. Զորերը դուրս կգա՞ն Կուրիլներից

Երեկ ավարտվեց Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի այցը Ճապոնիա, որն սկսվել էր հոկտեմբերի 11-ին: Այցի արդյունքում ստորագրվեցին 18 համաձայնագրեր, քաղաքական եւ տնտեսական հռչակագրեր: Դրանցում նախատեսվում է համագործակցություն 11 ոլորտներում:

Ռուսաստանի նախագահի մամուլի քարտուղար Վյաչեսլավ Կոստիկովը նշել է, որ երեկ քննարկվել են «ամենասուր, ամենացավոտ ու ամենակարեւոր հիմնահարցերը: Այցի ընթացքում 18 համատեղ փաստաթղթերի ստորագրումը լուրջ քայլ է ռուս-ճապոնական հարաբերությունների զարգացման համար», հայտարարել է Կոստիկովը: Մամուլի քարտուղարի խոսքերով, բանակցությունների ընթացքում շոշափվել է նաեւ «նուրբ» տարածքային հարցը: Ռուսաստանի նախագահը սկզբունքային տարաձայնություններ չունի ռուսական զորքերը Կուրիլյան կղզիներից ամբողջովին դուրս բերելու վերաբերյալ, ասել է Կոստիկովը: Բայց միաժամանակ սկզբունքային է նաեւ այն, որ ռուս սահմանապահները կմնան այդ կղզիներում: Բանակցությունների ժամանակ Բորիս Ելցինը բարձրացրել է նաեւ Ճապոնիային նախկին ԽՍՀՄ-ի պարտքերը «դուրս գրելու» հարցը:

Իր հերթին, Ռուսաստանի արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւն այն կարծիքին է հայտնել, որ ձեռք բերված համաձայնություններում «կողմերից ոչ մեկը չի զիջել այնպիսի դիրքեր, որը սկզբունքորեն ձեռնտու չլիներ իրեն»: Ռուսաստանի առաջին փոխվարչապետ Եգոր Գայդարը ռուս-ճապոնական բանակցություններում կարեւոր է համարել տնտեսական համագործակցության «Սախալին-1» ծրագրի իրականացումը գազի եւ նավթի հանքավայրերի յուրացման շուրջ, որոնք են փնտրվում նախկին ԽՍՀՄ ձեռնարկությունների Ճապոնիային մնացած պարտքը մարելու ուղղությամբ: Ընդհանուր առմամբ Գայդարը ռուս-ճապոնական բանակցությունների ընթացքը գնահատել է «կառուցողական»:

Միաժամանակ, Ռուսաստանի նախագահը Ճապոնիայի վարչապետին հրավիրել է Մոսկվա: Հրավերն ընդունվել է, իսկ ժամկետները ճշտվելու են հետագայում: Բանակցություններից հետո տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսում Ռուսաստանի նախագահը եւ Ճապոնիայի վարչապետը պատասխանել են լրագրողների հարցերին: Ռուսաստանի նախագահը Ճապոնիա կատարած իր այցը գնահատել է լիովին բավարար: Մասնավորապես Բորիս Ելցինը Ռուսաստանում կայանալիք ընտրությունների կապակցությամբ կրկին հավաստել է, որ դաշնակցային ժողովի ընտրությունները Ռուսաստանում կկայանան այս տարվա դեկտեմբերի 12-ին, իսկ նախագահական ընտրությունները 1994 թ. հունիսի 12-ին: Բորիս Ելցինի այցն ավարտվեց Ճապոնիայի կայսեր եւ նրա տիկնոջ հետ հանդիպումով:

«Ազգ»

Ադրբեջան

Երկու միլիոն ռուբլի դասալիքների համար

«Օրդուֆունուն վերկիսի», այսպես է Ադրբեջանում կոչվում զինվորական պարտականությունից անօրինական ձեւով ազատվելու համար դրամական վճարը: Ջիկուլու շրջանում մարտական գործողությունների ընթացքում գերի վերցված ադրբեջանցի զինվորների վկայությամբ, ունեւոր ընտանիքների զինակոչային տարիքի հասած տասնյակ պատանիներ մեկնում են Ռուսաստան եւ Ուզբեկստան փաղորոք զինկոմիսարիատներին վճարելով «բանակային հարկ»: Ռազմագերիների խոսքերով, հարկի չափը 120-200 հազար մանաթ է, որը մոտավորապես հավասար է 1-2 միլիոն ռուբլու: Ջիկուլու զինվորականներից մեկի մարտիկներից ստացված տեղեկությունները հաստատում են նաեւ Ադրբեջանի որոշ ընդդիմադիր եւ պաշտոնական լրատվական միջոցները, մասնավորապես հանրապետական «Խրաբարար» հեռուստահաղորդման հանրապետության սահմաններից դուրս, առավելապես Մոսկվա եւ գիտաստղների ուժեղացած արտահոսքի մասին տվյալներով:

Վ. Ա.

Սիբիրն ու Հեռավոր Արեւելքը մտադիր են ավելի ակտիվ համագործակցել արտասահմանցիների հետ: Ռուսաստանի առաջին փոխվարչապետ Եգոր Գայդարը մտադիր է մասնակցել «Սիբիրում եւ Հեռավոր Արեւելքում արտասահմանյան ներդրումների հնարավորությունները» գիտաժողովին, որը կայանալու է Իրկուտսկում հոկտեմբերի 18-21-ը:

ԻՏ

digitised by A.R.A.R.@

Ընտանի Գանձ

Վարկեր անհատական շինարարության համար

Աղետի գոտում եւ փախստականներով բնակված շրջաններում եւ քաղաքներում անհատական բնակարանային շինարարության կազմակերպումը բարելավելու, այդ նպատակով վարկեր տրամադրելու եւ դրանց արդյունավետ ու նպատակային օգտագործումը կարգավորելու նպատակ է հետապնդում ՀՀ կառավարության նոյեմբերի 6-ի որոշումը:

Համաձայն ՀՀ կառավարության ավելի վաղ ընդունված թիվ 162 եւ 217 որոշումների, ինչպես նաեւ հաշվի առնելով դրամի արժեզրկման տեմպերը, անհատական բնակարանային շինարարության նպատակով տրամադրվող վարկերի չափը յուրաքանչյուր կառուցողի հաշվով սահմանել 5 միլիոն ռուբլի՝ 20 տարի ժամկետով, մարումը նախատեսել վարկը տրամադրելու 5-րդ տարվանից սկսած, յուրաքանչյուր տարի համամասնաչափ մարելու պայմանով: Ընդ որում, նշված գումարի 50 տոկոսը վարկառուին տրամադրվում է անմիջապես, իսկ մյուս մասը՝ 1994 թ. սկսած, պայմանով, որ վարկառուն գումարի երկրորդ մասը կարող է ստանալ ավելի վաղ վերցրած գումարի լրիվ օգտագործումից հետո:

Որոշմամբ սահմանված է, որ անհատական բնակարանային շինարարության նպատակով աղետի գոտու բնակչությանը եւ փախստականներին երկարաժամկետ վարկը տրամադրվում է տարեկան 0,5 տոկոսադրույքով, եւ վճարումը սկսվում է վարկի տրամադրումից 6 ամիս անց:

Որոշմամբ սահմանված է, որ վարկառուներին հատկացվող վարկերի գումարի 10 տոկոսը կարող է տրամադրվել կանխիկ գործարքների կատարման համար:

Վարկի ժամկետանց պարտքի դիմաց վարկառուից գանձվում է տույժ՝ յուրաքանչյուր ուշացած ամսվա համար պարտքի գումարի 0,5 տոկոսի չափով:

ՀՀ ԿԼԾ

ԵՊՀ ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐ. ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾԸ ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ Է

ՀՀ Գերագույն խորհրդի Սահմանադրական հանձնաժողովի կողմից մշակված տարբերակի քննարկումը պետհամալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի գիտխորհրդում դիտողությունների, առաջարկությունների եւ դրանց վերլուծության հսկայածավալ փաստաթղթի եւ համապատասխան որոշման տեսք է ստացել: Նրանում ՀՀ հիմնական օրենքի պաշտոնական նախագծի նկատմամբ կայացված «դատավճիռը» ավելի քան պարզ է. «Այն կարող է սոսկ հիմք ծառայել ապագա սահմանադրության մշակման համար»: Ինչո՞ւ: Գիտնական իրավաբանների կարծիքով, նախ Սահմանադրության նախագծի տեքստից դուրս են մնացել այնպիսի կարեւոր սահմանադրական ինստիտուտներ, ինչպիսիք են ՀՀ տնտեսական, սոցիալական, ընտրական համակարգերը, պատգամավորների կարգավիճակը, ՀՀ քաղաքացիության հարցը եւ այլն:

Քննարկում

Երկրորդ, նրանք գտնում են, որ հանրապետության տնտեսական ներկա վիճակի պայմաններում «ՀՀ Սահմանադրության նախագծի մեջ սեփականության ձեւերի թվարկումը եւ դրանց կարգավիճակի սահմանադրական ամրագրումը հնարավորություն կտար պարզություն մտցնել ՀՀ տնտեսության կազմակերպման եւ դրա զարգացման ուղղությունների ու նպատակների հարցում»:

Երրորդ, նախագծի տեքստից դուրս է մնացել ընտրական համակարգի սահմանադրական կարգավորումը. «Մեր հանրապետության համար, որտեղ ամենից հաճախ է «բռնաբարվում» այդ ինստիտուտը, դա հղի է անցանկալի հետեւանքներով»: Ահա թե ինչու «Անհրաժեշտ է սահմանադրական մակարդակով ամրացնել ոչ միայն ընտրությունների քաղաքացիների մասնակցության իրավունքներն ու ընտրական ցենզերը, այլեւ ձայների հաշվման այնպիսի համակարգ, որն առավել չափով նկատի կունենա պատգամավորության թեկնածուների ու նրանց առաջնորդող կուսակցությունների շահերը եւ ընտրական իրավունքը ու համակարգը արդահովող երաշխիքներ կտա»:

Չորրորդ, «պաշտոնականի» կնքահայրերը հաշվի չեն առել ժողովրդի առանձնահատկությունները եւ Հայաստանի պայմանները: Իսկ այս հանգամանքի անտեսումը, ըստ համալսարանականների, անդայման կբացառի ամեն մի իրավական ակտի, առավել եւս՝ Սահմանադրության նորմերի կիրառումը, ինչպիսի վարպետությամբ էլ այն մշակված լինի: Ի վերջո, «երբ նշված խախտումները պարտադիր չլինեին, ապա բոլոր ժամանակների ազգերի ու ժողովուրդների համար մեկ սահմանադրություն ստեղծելու գայթակղիչ հնարավորությունը ոչ մի երկիր բաց չէր թողնի», նշված է փաստաթղթում:

Հինգերորդ, ընդգծվում է, որ ՀՀ ԳԽ սահմանադրական հանձնաժողովի նախագծից չի երեւում, թե Հայաստանը կառավարման հայտնի ձեւերից որին է պատկանելու՝ նախագահական, խորհրդարանական, թե միապետական: Գոյություն ունեցող սխեմաների հետ համեմատու-

թյունները ցույց են տալիս, որ այն չի համապատասխանում նախագահականին, քանզի նախագահը չի համարվում գործադիր իշխանության գլուխ: Այն նաեւ խորհրդարանական չէ, որովհետեւ Ազգային խորհրդի կազմավորման կուսակցական սկզբունքի եւ ընտրություններում հաղթած հասարակական-քաղաքական կազմակերպության կողմից կառավարության գլխի նշանակման մասին ոչ մի հիշատակում չկա: Բացի այդ, հանրապետության նախագահի կարգավիճակը ոչ միայն ոչնչով չի ածանցվում խորհրդարանի կամքից, այլեւ նախագահն իրավասու է գրելու օրենսդիր բարձրագույն մարմինը: Ու թեեւ, ըստ նրանց, իրավաբանական գրականություններում «կառավարման խառը ձեւի» մասին էլ է խոսվում, սակայն դրա միակ օրինակը Ֆրանսիան է նշվում, «մինչդեռ իրականում Ֆրանսիան փաստորեն խորհրդարանական հանրապետություն է, որտեղ նախագահն օրենսդիր մարմնից անկախ միայն որոշ ինքնուրույն լիազորություններ ունի: Սակայն հանրահայտ է, որ դրանք նախատեսվել են հատկապես գեներալ Շառլ դը Գոլի համար, որը համարվում էր ազգային հերոս, այնպես որ պետության կառավարման ձեւի հարցում Ֆրանսիային նմանվելը նշանակում է ունենալ խորհրդարանական ձեւ, որը երբեք էլ չի նշանակում, թե հանրապետության նախագահը պետք է ունենա այնքան լիազորություններ, որոնք չունեն աշխարհի բոլոր նախագահները միասին վերցրած»:

Համալսարանականների կարծիքով, իշխանությունների խնդրի եւ նպատակահարմար բաժանման փոխարեն փորձեր են կատարվում այն կենտրոնացնել առանձին անհատների կամ պետական մարմնի ձեռքում, որը կհանգեցնի ընդհանուրի շահերի ոտնահարմանը եւ իշխանության չարաշահմանը: «Նման պայմաններում մեր հանրապետության համար կառավարման նպատակահարմար ձեւը խորհրդարանայինն է, որտեղ հարցերի քննարկումը եւ լուծումը գոնե կոլեկտիվ հիմունքներով է կատարվում», եզրակացնում են նրանք: Ինչ վերաբերում է Սահմանադրության ընդունելու եւ նրա մեջ փոփոխություններ կատարելու կարգին, իրավաբանների կարծիքը միանշանակ է. «Հայաստանի Հանրապետությունում տարվող իրավական քաղաքականության եւ բնակչության իրավական դաստիարակության ներկա մակարդակը նպատակահարմար չի դարձնում սահմանադրության ընդունման եւ փոփոխման առաջարկվող կարգը հանրաքվեն: Այդ խնդրի լուծման ավելի արդյունավետ ձեւեր կարող են լինել Սահմանադիր ժողովը կամ Ազգային խորհուրդը»: Իսկ ԵՊՀ-ի իրավաբանական ֆակուլտետի գիտական խորհրդի խնդրո առարկա փաստաթղթի որոշումը պարզապես մեկնաբանությունների կարիք չի զգում. «Առաջարկել Սահմանադրական հանձնաժողովին հաշվի առնել նշված դիտողությունները ու առաջարկությունները եւ կազմել նախագծի փաստորեն նոր տեքստ»:

ՅՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Բաքու

Ադրբեջանի կապի նախարարությունը խնդրում է չընդունել ԼՂՀ դրոշմանիշերով նամակներ

Ադրբեջանի կապի նախարարությունը ԱՊՀ երկրների համապատասխան նախարարություններին, միջազգային փոստային կազմակերպություններին խնդրել է չընդունել այն փոստային առաքումները, որոնց դրոշմանիշը թողարկված է ԼՂՀ-ում: Ադրբեջանի կապի նախարարության կարծիքով, այդ դրոշմանիշերը ապօրինի են, քանի որ համաշխարհային փոստային կանոնադրության 9-րդ հոդվածի համաձայն փոստային դրոշմանիշեր կարող են թողարկել միայն ինքնիշխան պետությունները: Առաջին ղարաբաղյան դրոշմանիշերը տպագրվել են արտասահմանում մի քանի ամիս առաջ:

ԻՖ

Ադրբեջանը տոնում է զինված ուժերի ստեղծման երկրորդ տարելիցը

Բաքվի սպայի տանը, ազգային զինված ուժերի ստեղծման երկրորդ տարելիցի կապակցությամբ, սպայական կազմի հանդիսավոր հավաք է եղել: Հանդիսությանը մասնակցել եւ ելույթ են ունեցել Ադրբեջանի վարչապետ Սուրաթ Հուսեյնովը եւ պաշտպանության նախարար Մամեդովը:

ՆՏ

Ադրբեջանը նավթամթերքը փոխանակում է հացի հետ

Ադրբեջանի հացամթերքների պետական կոնցեռնը բանակցություններ է վարում նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններից եւ Թուրքիայից հաց ստանալու համար: Ուկրաինայի հետ ստորագրած պայմանագրի համաձայն, Ադրբեջանը կստանա 110 հազար տոննա ալյուր եւ 3 հազար տոննա ծավարեղեն, որոնց դիմաց կվճարի նավթամթերքով: Նոյեմբերի 13-ին սպասվում էր թուրքական պատվիրակության այցելությունը, որի հետ բանակցություններում պետք է քննարկվի Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետություն 15 հազար տոննա հացահատիկ ներմուծելու հարցը: Այս շաբաթվա ընթացքում կստորագրվի պայմանագիր, որի համաձայն Ռուսաստանը Ադրբեջանին նավթամթերքի դիմաց 500 հազար տոննա հացահատիկ կվաճառի:

ԻՖ

Մոգիական

Մի օր խմոր, մի օր թխած, իսկ ժողովուրդը կիսասոված

կամ ռետորտած հացի խանութներից

Հացի որակի ու բաշխման մասին այնքան է գրվել, որ երբեմն անիմաստ է դառնում կրկին ու կրկին անդրադառնալը, քանզի ապրնեցությունը տեւում է մի քանի օր, ամենաշատը մեկ շաբաթ կամ մեկ ամիս, եւ նորից շարունակվում է նույն վիճակը՝ կիսահում, անորակ հացեր, բերակըռված կամ համեմված առօրյայում գործածվող կամ ոչ պիտանի մանրմունր առարկաներով: Լրագրողներիս համար այդ ամենը նորություն չէ: Բոլորս էլ նույն խանութներից ենք օգտվում, ճաշակում միեւնույն հացի գործարանների տված «բարիքները»:

Այս անգամ Նորքի 1-ին զանգվածի 705 խանութ («Անի» մթերային խանութ) գնալու պատճառը քաղաքացիների ջերմական բողոքն էր: Հացը ստացվում է ոչ միայն խմորկիսահում վիճակում, այլեւ բորբոսնած, երբեմն նաեւ վաս վերամշակված: Առավոտյան 7:30-ին 95/96 շենքի բնակիչներն արդեն սպասում էին հացի մեքենային:

«350 գրամ դարձնելուց հետո հացը արդեն բավականացնում է, բայց այժմ էլ խանութում այնքան հաց է կուտակվում, որ ոչ գնորդներն են գնում, ոչ էլ վաճառողներն են կարողանում իրացնել, ասաց մի տիկին: Պատճառը հացի որակն է: Չնայած 100 գրամ ավելացրել են, բայց փաստորեն ստացվում է այնպես, որ այդ 100 գրամն ավելի շատ վնաս է տալիս, քան օգուտ, շարունակեց նա: Ավելի շատ բաժնում ենք, քան ուտում»: Բնակիչները քանիերորդ անգամ փորձում էին թերի միջոցով 4-րդ հացի գործարանի տնօրինությունից խնդրել փոքր-ինչ բարելավել հացի որակը: Թեեւ շատ է պատահել, երբ անորակ հացը բնակիչների ուղեկցությամբ նորից հետ է տարվել գործարան, եւ տասը րոպե անց ստացվել է լավորակ հաց: Այդ իսկ պատճառով էլ գնորդներն արդարացիորեն հարց էին տալիս, եթե գործարանը կարող է բարձր որակի հաց թխել, ինչո՞ւ է «շան կեր» ուղարկում: Բողոքավոր-գնորդների ասածի մեջ մի անգամ եւս համոզվեցի, երբ տեսա նախորդ օրվանից մնացած դեռեւս բաց խմորով հացերը:

«Վրայի շերտը ուտում ենք, միջինը բաժնում, ախար չէ՞ ալյուրը, որ այդպես փչացնում են», վրա բերեց գնորդներից մեկը: Հացի մեքենան եկավ: Իմ զալը առիթ էր, թե ոչ, չգիտեմ, բայց բերված հացը համեմատաբար լավն էր: Դրանում համոզվեցին բոլորը: Բայց այստեղ էլ պարզվեց մի այլ բան. հացի գործարանում բարմ հացը խառնում են նորի հետ եւ ուղարկում խանութ: Մեքենայի վարորդը պատճառաբանեց, թե դա զուտ տեխնիկական թերությունների հետեւանք է, բայց վաճառողներն ու գնորդները հաստատեցին, որ դա առաջին ու վերջին դեպքը չէ: Ավելին, մի քանի հացերի փորձնական կշռումից պարզեցինք, որ ոչ միայն բերակշռումը տատանվում է 20-30 գրամի միջեւ, այլեւ որոշ դեպքերում հասնում՝ է 100 գրամի:

Իհարկե, դա ամենեւին հայտնագործություն չէր, բայց նաեւ մի ավելորդ անգամ համոզվեցինք, որ ժողովրդի համար թերեւս միակ էժան մնացած կենսական միջոցն «անտանելիի» է վերածվում:

Եւ երբ ժողովուրդը բողոքում է, չգիտես ինչու, բարելավելու փոխարեն, կամ խախտում են հացի մատակարարման ռեժիմը, կամ էլ կրկին անորակ հաց ուղարկում:

Մեզ այլեւս չեն հետաքրքրում գազի, ալյուրի պակասի կամ այլ պատճառաբանություններ, դրանք կարող են բացատրություն լինել, բայց ոչ երբեք օրինաչափություն: Այլ հարց է, մինչեւ ե՞րբ...

ՀԱԿՈԲ ՍԱՍՏՐՅԱՆ

Հայաստանի ժամացույցն ու տրանսպորտային ոստիկանությունը կանխել են

Ալգաքաղից եկած ինքնաթիռով 450 միլիոն ռուբլու հին թղթադրամ ներմուծելու փորձը: Այդ մասին հայտնել է Հայաստանի ժամային վարչության պետի տեղակալ Գրիգոր Մելքումյանը: Որոշ տվյալներով, Ղազախստանից եւ Թուրքմենստանից ապօրինի ճանապարհով Հայաստան են ներմուծվել հին թղթադրամներ: Մելքումյանի խոսքերով, իրավապահ մարմինները փորձում են հուսալի պատնեշ կանգնեցնել այստեղ:

ԻՖ

Երեւան

«Կապույտ մզկիթը» կվերականգնվի

Երեւան ժամանեց «Մոստազաֆան վա ջամբազա» հիմնադրամի պատվիրակությունը (Իրանի Իսլամական Հանրապետություն) իրականացնելու Երքաղխորհրդի եւ այդ կազմակերպության միջեւ կնքված Երեւանի «Կապույտ մզկիթի» վերականգնման մասին պայմանագիրը: Իրանի դեսպանատունը Հայաստանում եւ Երքաղխորհուրդն առավելագույն ջանքեր են ներդրել, որպեսզի մզկիթը վերականգնվի մինչեւ ժամկետով նախատեսված 1995 թ.: Նոյեմբերի 13-ից Իրանի մասնագետները կսկեն ճարտարապետական հուշարձանի չափումները:

ՆՏ

Ուշադրություն

Վաճառվում եւ գնվում են մեծ քանակով ժողովրդական օգտագործման ապրանքներ

1. բյուրեղապակյա ջահեր
2. տնտեսական ապրանքներ
3. ամանեղեն
4. տրիկոտաժ
5. կոշկեղեն եւ այլն:

Զանգահարել 53-04-52:

Երկիր

Թուրքիայի զորքերը ներխուժեցին Իրաքի հյուսիս

«Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանը Թուրքիայի ներքին գործերի նախարարությունը վկայակոչելով, նոյեմբերի 12-ին հայտնեց, թե թուրքական կառավարական զորքերը վերջին օրերին Իրաքի հյուսիսում առնվազն 50 քմ-ով են առաջացել: Սա Հյուսիսային Իրաքում անցյալ հոկտեմբերից ի վեր թուրքական զորքերի ամենախոշոր գործողությունն է:

ՆՏ

Իրաքը զե՞նք է վաճառում Թուրքիայում

Ամերիկայի ձայն ռադիոկայանը նոյեմբերի 12-ին հաղորդեց թուրքական «Միլլիյեթ» թերթում տպագրված հոդվածի մասին, որտեղ խոսվում է, թե Իրաքի նախագահ Սադդամ Հուսեյնը համաձայնվել է զենք վաճառել Քրդստանի բանվորական կուսակցությանը Թուրքիայում: Հենվելով կառավարական զեկույցի վրա, թերթը գրում է, թե թուրքական անվտանգության ուժերը բացահայտել են, որ Սադդամ Հուսեյնը համաձայնվել է Աբդուլլահ Օջալանին ի միակամ զենք եւ «երկիր-օդ» տիպի հրթիռներ վաճառել:

ՆՏ

Ժողովի հրավեր

Սույն թվի նոյեմբերի 16-ին, շաբաթ օրը ժամը 12:00 կուսակցության կենտրոնական գրասենյակում (Կորյունի 19 ա) տեղի կունենա ՀՅԱԿ Պայքար ակումբի անդամական ժողովը:

«Պայքար» ակումբի վարչություն

digitised by A.R.A.R.@

Ֆինանսներ

ՀԱՊԱՂԵԼՈՒ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ

կամ երբ անտեսվում է «հարցերի հարցը»

Ռուսաստանի վերջին դեպքերը կատալիզատորի դեր արագացրին իրադարձությունների զարգացումը եւ պայթյունաձեւ դարձրին գների թռիչքը: Բայց սա չի նշանակում, որ մեղքը ամբողջովին հարեւան տերությանն է կամ, առավել եւս՝ օբյեկտիվ իրավիճակի: Պատժվում է նա, ով հետեւություններ չի անում դառը փորձից, ով խուսափում է վճռական որոշումներ ընդունելուց ով ընտրում է սպասողական տարբերակը, դեպքերի զարգացումը հանգեցնելով բախտի (որը տվյալ դեպքում Ռուսաստանն է) քմահաճույքին: Այս առնչությամբ մեջբերեմ կառավարման գիտության դասական դարձած կանոններից մեկը. լավ ղեկավարը նա չէ, ով լոկ արձագանքում է իրականությանը, այլ նա, ով ազդում է նրա վրա, փոփոխում այն:

Երբ Ռուսաստանը հայտարարեց սեփական տարադրամի մուտքի եւ բացառիկ շրջանառության մասին, գները մեզ մոտ ցատկեցին (չհաշվենք, թե արդեն որերորդ անգամ): Ամենատարբեր մակարդակներում խոսակցություններ սկսվեցին հայկական դրամական միավորի, հայկական շուկան հին ռուբլու ներհոսքից պաշտպանելու, ուրեմն նաեւ՝ արժեզրկման հետագա ահը զսպելու մասին:

Հին ռուբլիների ներհոսքը արգելելու ինչ-որ միջոցառումների մասին այդպես էլ չիմացվեց: Կանխատեսումներ եղան, ավելին, նախազգուշացումներ, որ հին ռուբլին օգտագործողներից առավելապես տուժելու է այն պետությունը, որը վերջինը կհրաժարվի դրանից: Իսկ հայկական տարադրամի խնդիրը մնաց օդից կախված: Որովհետեւ բացի տեխնիկական, բայց հաղթահարելի դժվարություններից, ունենք առայժմ անհաղթահարելին՝ տնտեսությունը ամբողջապես պետք է պատրաստենք նոր տարադրամի համար: Եւ այդ ժամանակ էլ, հեղինակավոր փորձագետների խորհուրդների թվում, ընդ որում ոչ մեկ անգամ, հիշատակվեց հայկական ռուբլիները նշագրելու (կոդավորելու) միջոցը, որպես յուրօրինակ ելք-միջոց, որն ամենեւին նորություն չէր միջազգային ֆինանսական պրակտիկայում եւ արդեն արդարացրել էր իրեն:

Բայց ամեն ինչ մնաց իր տեղում, բացի արժեզրկումից եւ մեկ էլ նրանից, որ լուրեր տարածվեցին Ռուսաստանում հայկական ռուբլու երկրորդ տպագրման մասին: Այս լուրն արդեն երկրորդ ազդակն էր հայկական դրամի արժեզրկման համար, Ռուսաստանի՝ սեփական տարադրամի անցնելուց հետո: Չէ՞ որ դարձյալ հարվածի տակ ընկավ հին ռուբլին, նրա առանց այդ էլ խախուտ հեղինակությունը: Այս իրադրության մեջ արվեց առաջին փոր- րիչաստ հուսադրող քայլը՝ նոր ռուբլու գոտու մեջ ընդգրկվելու, ռուսական դրամից օգտվելու որոշում ընդունվեց: Թեեւ կային բավականին բուռն դիտողություններ ու կարծիքներ այս առնչությամբ, հատկապես ռուսական տնտեսագետների ու փորձագետների կողմից, փաստաթուղթն այնուամենայնիվ ստորագրվեց (որ անկասկած ի շահ էր մեզ):

Սա կայունության երաշխիք լինելով հանդերձ, դարձյալ պարունակում էր, հին ռուբլին հեղինակազրկելու միտում: Թվում է, թե սա ազդանշան պետք է լիներ, որ այլեւս վերջ, այլեւս չի կարելի հին ռուբլին թողնել շրջանառության մեջ, սակայն... Դարձյալ չարաբաստիկ սպասողական քաղաքականությունը: Փաստաթղթի ստորագրումից հետո իբրեւ «պարգեւ» հին ռուբլիների մի հսկայական զանգված ստացանք, որն այդքան անհրաժեշտ էր մեզանում կանխիկի եւ այլ ճեղքվածքները փակելու համար (թեեւ սպասում էինք «ռուսականին»): Արդյոք պե՞տք է տնտեսագետ կամ ֆինանսիստ լինել կամ այդպիսի գիտելիքներ ունենալ, որպեսզի հասկանալ, որ սա եւս մի հզոր խթան էր «հայկական» արժեզրկման: Լիցքեր էին կուտակվում, կայծի սպասում պայթելու համար: Եւ այդպիսին եղավ՝ Ռուսաստանի դեպքերը: Ռուբլուն կտրեցին դոլարի հետ ունեցած հարաբերական հավասարակշռությունից, որի արձագանքը չստիպեց իրեն երկար սպասել Հայաստանում:

Հիմա, երբ «վճիռների թղթապանակում» մնացել են հավանականներից թերեւս երկուսը՝ կամ կոդավորել «հայկական» ռուբլիները, կամ ամբողջովին անցնել ռուսականին (եթե իհարկե ստացվի), միամտություն կլիներ կարծել, որ այս գործընթացները զարգանում են ինքնաբերաբար, այսինքն, սրանց զարգացման վրա նպատակամղված ազդեցություն չեն թողնում որոշ ուժեր կամ ավելի ճիշտ՝ անհատներ:

Հակառակ դեպքում մեկ օրվա ընթացքում «կանաչի» գինը «սեւ շուկայում» չէր կարող նման հսկայական տատանումներ ունենալ:

Եւ մինչեւ մեր ազգաբնակչության ճնշող մեծամասնությունը հեծում է այս դանդաղկոտության, սպասողական անհեռատես քաղաքականության դառը պտուղները ճաշակելով, ճարպիկ ձեռներեցներն իրենց նոր գերշահավետ բիզնեսի ձեւ, Ռուսաստանից Հայաստան են բերում այնտեղի դրամական աղբը, ապրանքավորում այստեղ, ու իրենց հայտնի հուսալի ճանապարհներով հանում հանրապետությունից կամ որը նույնն է՝ ամբարում, հանում շրջանառությունից:

Ե՞լքը: Ռուսական ռուբլին բերելն է, երբ հաջողվի, որը մեր արտաքին քաղաքականության երեւի թե բոլոր բացթողումների ներումը լինի: Կոդավորե՞լը... Երբ պայթյունը եղել է արդեն, երբ գները կրկնապատկվել են եւ այլեւս չեն իջնի (համենայն դեպս մոտ ապագայում), երբ հին դրամի հսկայական զանգված արդեն թափանցել ու շրջում է հանրապետությունում ու արդեն իրական փոխանակման կուրս է հաստատվել հին ու նոր ռուբլիների միջեւ, թույլ տվեք արդեն կասկածել ռուբլին կոդավորելու արդյունքում ինչ-որ էական փոփոխության կամ գոնե կայունացման հասնելու հարցում:

ՍԱՐԳԱՐ ՄԵՆԵՑՅԱՆ

Կրթություն

Ամերիկյան պրոֆեսորները դասախոսություններ կկարդան ԵՊՀ-ում

Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանը եւ Երեւանի պետական համալսարանը համագործակցության նոր ձեւ են սկսել իրականացնել: Շնորհիվ դրա, հոկտեմբերի կեսերից ԵՊՀ-ի ուսանողները առաջին անգամ հնարավորություն կունենան առանց լսարաններից դուրս գալու ծանոթանալ գիտական հետազոտությունների տարբեր բնագավառներում աշխատող աշխարհի լավագույն մասնագետների հայեցակարգերին:

Օրերս էկոնոմիկայի, հասարակության վարչական կառավարման, սոցիալական կառավարման եւ պետական համակարգերի վերաբերյալ դասախոսությունների երկու դասընթաց են կարդալու ԱՄՆ-ի հայտնի մասնագետներ Կալիֆորնիայի համալսարանի պրոֆեսոր Վարդգես Բրուսալյանը եւ ԱՄՆ-ի «Ռենդ կորպորեյշըն» գիտական կենտրոնի ներկայացուցիչ, դոկտոր Նիկոլ Շահգալդյանը:

ՆՏ

NICA
INVESTMENT COMPANY

«ՆԻԿԱ» ԻՆՎԵՍՏԻՑԻՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԻՐ ԱՎԱՆԴԱՏՈՒՆԵՐԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ԽԱՆՈՒԹ ՍՆՆԴԱՄԹԵՐՔ ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼՈՒ:

Շաքարավազ

Իտալական սպագետտի

Ձիթենու յուղ (պարսկական արտադրության)

Սննդամթերք ձեռք բերելու համար անհրաժեշտ է ներկայացնել անձնագիրը եւ պայմանագիրը:
Վաճառքը կատարվելու է հոկտեմբերի 15-ից 20-ը, ժամը 11-ից 18-ը:

Խանութի հասցեն Տերյան 59 (նկուղային հարկ)

Մահախոսություն

Աշոտ Սարգսյան. Շղթայի հերթական օղա՞կը

Հոկտեմբերի 12-ի առավոտյան իր տան բակում, ծառայողական մեքենայի մեջ սպանվեց Հայաստանի առեւտրաարդյունաբերական պալատի նախագահ Աշոտ Սարգսյանը: Մարդասպանին բռնել այդպես էլ չհաջողվեց: Հարուցվել է քրեական գործ:

Աշոտ Սարգսյանը 1973 թ. ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանի տնտեսական ֆակուլտետը: 1968-1974 թթ. աշխատել է Երեւանի հրուշակեղենի-մակարոնի կոմբինատում՝ տեխնոլոգից մինչեւ փոխտնօրեն, ապա մեկ տարի եղել նույն կոմբինատի կուսակցական կոմիտեի քարտուղար: 1976-77 թթ. Աշոտ Սարգսյանը եղել է «Հայբակալե» հանրապետական գրասենյակի կառավարիչը, 1977-80 թթ. Հայաստանի ԿԿ Երեւանի քաղկոմի առեւտրի եւ կենցաղսպասարկման բաժնի վարիչ: 1985-88 թթ. եղել է Հայաստանի Մինիստրների խորհրդին կից ԽՍՀՄ արտաքին տնտեսական կապերի նախարարության լիազորը: Հայաստանի առեւտրաարդյունաբերական պալատի նախագահն է 1988 թվականից: 1983 թվականից տնտեսագիտական գիտությունների թեկնածու է: Ամուսնացած է, ունի մեկ երեխա:

Աշոտ Սարգսյանի սպանությունը շարունակությունն էր սպանությունների այն շղթայի, որը սկսվել էր Հայաստանի երկաթուղու վարչության պետ Համբարձում Ղանդիլյանի եւ հանրապետության ՊԱԿ-ի նախկին նախագահ Մարիուս Յուզբաշյանի՝ գրեթե նույն ձեռագրով իրականացված սպանություններով: Թեեւ առեւտրաարդյունաբերական պալատն ինքնին պետական կառույց չէ, սակայն զգալի դեր էր կատարում Հայաստանի արտաքին տնտեսական հարաբերությունների խնդրում, եւ պետք է կարծել, որ Աշոտ Սարգսյանի գործունեությունն այս առումով խանգարում էր ոմանց: Ու թեեւ հետաքննությունը շարունակվում է, այնուամենայնիվ նախորդ սպանություններն այդպես էլ չեն բացահայտվել, ինչը մարդկանց ստիպում է մտածել, թե այս գործը եւս կմիանա չբացահայտված կամ տարիներով ձգձգվող գործերի օրեցօր երկարող շղթային: Մինչդեռ այդ շղթայի յուրաքանչյուր օղակ ուժեղացնում է մարդկանց անապահովության ու անպաշտպանվածության զգացողությունը:

Ա. Բ.

NAAVI
AVIACORPORATION

«ՆԱԱՎԻ» ավիաընկերությունը առաջարկում է

ԵՐԵՎԱՆ-ԽԱԲԱՐՈՎՍԿ

ավիաուղի: Մարդատար եւ բեռնատար ինքնաթիռներով:
Չվերթերը կատարվում են Օմսկ կամ Իրկուտսկ քաղաքներով:

Մոտակա չվերթը - հոկտեմբերի 15-ին

Հասցեն՝ «Սեւան» հյուրանոց, 120 սենյակ.

Հեռախոսներ՝ 56-49-78, 58-26-53

Բարքեր

«Դոլլար, բազա փող ունե՞ք, քանակություն եմ առնում»

Ժամանակին կենտրոնական հանրախանութի մոտ «դաշալները» անցորդների կոշիկներին մի հոդանցիկ հայացք նետելուց հետո մոտենում էին ու դավադիր շշնջալով առաջարկում «տուֆլի» կամ «պոդկա սաբո»: Ժամանակները փոխվել են, եւ Երեւանյան «սեւ» շուկայում այսօր ամենահարգի ապրանքը ոչ թե կոշիկն է, այլ դոլլարը եւ «բազա» փողը: Եւ քանի որ Երեւանյան «դոլլարի շուկան» (Հանրապետության եւ Շահումյանի հրապարակների միջեւ ընկած այգին ու հարակից տարածքները) վերջերս ցիրուցան արվեց ներքգործնախարարության օրինապահ ուժերով, այսօր քաղաքի ցանկացած մասում կարելի է լսել «բազա փողով սպիտակ հարյուրանոց առնեմ» կամ «բազա փողի քանակություն ունե՞ք, լավ գին կտամ» արտահայտություններ՝ ուղղված արտաքինից հնարավոր դոլլարատեր քաղաքացիներին:

Հասկանալի է՝ միջինասիական հանրապետություններից մեծ քանակությամբ հին ռուբլի է մտնում Հայաստան, որի պատճառով դոլլարի գինը կտրուկ աճում է, եւ պետք է կարողանալ պաշտպանել ներքին շուկան, սակայն մի՞թե դոլլարի շուկան գրեթե դրա լավագույն ձեւն է: Մարդ վախենում է նույնիսկ սրճարան մտնել, որովհետեւ վերջին մի քանի օրերի ընթացքում դրանք վերածվել են տարադրամային փոխանակման կետերի՝ մարդիկ մի բաժակ սուրճ են խմում եւ այդ ընթացքում հաշվում փողերը, եւ ոչ մի երաշխիք չկա, որ չեն հայտնվի ներքգործնախարարության աշխատակիցներն ու «դուբինկաների» սպառնալիքով սրճարանի բոլոր հաճախորդներին չեն լցնի ավտոբուսները՝ խառնելով չորը թացի հետ: Նույն սպառնալիքն առկա է նաեւ փողոցում, որովհետեւ անցորդը կարող է պատահաբար հայտնվել ժամանակավորապես դոլլարի շուկայի վերածված փողոցում:

Հանրապետության ֆինանսական համակարգը քայքայման եզրին է, եւ միանգամայն հասկանալի է, որ փողոցային դրամափոխությունն այսբերգի երեւացող մասն է: Սակայն մարդիկ չգիտեն, թե ինչ է կատարվում վերեւներում, եւ իրենց ապագայի սովալլկության չափի մասին պատկերացում են կազմում միայն «սեւ շուկայի» գներով: Խանութներում եւ շուկաներում գները փոխվում են ժամ առ ժամ՝ նայած, թե ինչքանով է վաճառվում դոլլարը կամ քանի տոկոսով է փոխվում ռուսական ռուբլին: Պարզ է միայն մի բան, որ հին փողը «փող չի», իսկ նորը ոչ ոք չունի, եւ հին փողով աշխատավարձ ստացողներն այդպես էլ մնում են տարակուսած՝ ո՞րն է ելքը, եւ ի՞նչ է լինելու սրա ելքը: Ավելի ճարպիկները պարզապես ֆանտաստիկ գներով առաջին անհրաժեշտության ապրանքներ են վաճառում եւ հաջորդ առավոտյան այդ փողով ռուսական ռուբլու «քանակություն» գնում փողոցներում ու դաշտերում՝ զինված գրպանի հաշվիչ մեքենաներով եւ կանաչ հինգհազարանոցների կապոցներով: Ինչ արած, կարկուտը ծեծած տեղն է ծեծում:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Հայտարարություն

Հայաստանի Հանրապետության խնայողական բանկի վարչությունը տեղեկացնում է, որ Հայխնայբանկի բաժանմունքներում 1993 թվականի սեպտեմբերի 1-ից քաղաքացիներից ընդունվում են վեց ամիս եւ մեկ տարի ժամկետներով կանխիկ եւ անկանխիկ դեպոզիտային ավանդներ, որոնց ձեւակերպման պահին ավանդատուի խնայողական գրքույկում անմիջապես գրանցվում է հասանելիք եկամուտը:

Եկամուտը հաշվարկվում է հետեւյալ չափով

Ավանդի տեսակը	Ժամկետը: վեց ամիս	մեկ տարի
Կանխիկ	30 տոկոս	70 տոկոս
Անկանխիկ	10 տոկոս	40 տոկոս

Ավանդների նվազագույն չափը սահմանված է 25 հազար ռուբլի:

Հարգելի քաղաքացիներ, օգտվեք Հայխնայբանկի ընձեռած հուսալի եւ շահավետ հնարավորություններից:

Հայխնայբանկի վարչություն

digitised by A.R.A.R.@

Իրան

Լոնդոնում հրատարակվող «Քեյհան» շաբաթաթերթի դիրքորոշումը հայ-ադրբեջանական հակամարտության նկատմամբ կարելի է գնահատել եթե ոչ հակահայկական, ապա առնվազն ոչ անաչառ: Սակայն սեպտեմբերի 16-ի համարում տպագրվել է «Մի քանի խոսք Հայաստանի եւ Ղարաբաղի ճգնաժամի մասին» խորագիրը կրող ոչ շատ ընդարձակ հոդվածը, ուր որոշ չափով արտացոլված է ճշմարտությունը:

Մինչ հոդվածին անցնելը անհրաժեշտ ենք համարում հիշեցման կարգով որոշ բացատրություններ տալ հոդվածում տեղ գտած մտքերի կապակցությամբ: Այսպես օրինակ, հոդվածում կարդում ենք. «Այն, ինչ վերաբերում է հայերի աշխարհակալությանը, որի մասին ակնարկել է պրն. Մոհամմադ Արասին, թվում է, թե այստեղ նրա ազգայնական արյունը մի քիչ եռացել է»: Մոհամմադ Արասին վերոհիշյալ շաբաթաթերթի հայտնի քաղաքական մեկնաբանն է, որը ծագումով Իրանի Ադրբեջանից է: Նա շաբաթաթերթի 1993 թվականի մայիսի 5-ի համարում տպագրված իր հոդվածում, որը նվիրված էր Քելբաջարում հայ ազատամարտիկների պաշտպանական գործողություններին եւ Իրանի Իսլամական Հանրապետության քաղաքականությանը երկու հանրապետությունների՝ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նկատմամբ, արտահայտված է նաեւ հետեւյալ միտքը, թե միջազգային կազմակերպությունների կողմից Քելբաջարի անկման առիթով Հայաստանին հասցեագրված ոչ խիստ քննադատական վերաբերմունքը պատճառ է հանդիսացել, որպեսզի հայ ծայրահեղականները իրենց ծավալապաշտական քաղաքականության մեջ առավել վճռական եւ համարձակ լինեն:

Այնուհետեւ հոդվածագիրը շարունակում է. «ԱՄՆ Նախագահ Վիլսոնը առաջին աշխարհամարտի ավարտից հետո հայերի ջարդերը եւ տառապանքները սփոփելու նպատակով հայերի համար ինքնավարության քարտեզ է մշակել: Սակայն Ռուսաստանում բոլշեւիկյան հեղափոխությունը պատճառ դարձավ, որ այդ ծրագիրը չիրականացվի:

Այս կապակցությամբ հարկ է հիշատակել, որ հեղինակը թերեւս նկատի ունի հետեւյալ պատմական փաստերը: Ինչպես գիտենք, 1919 թվականի Վերսալի խաղաղության համաժողովը Օսմանյան Թուրքիայի հետ խաղաղության պայմանագրի խնդիրը հետաձգում է մինչեւ Հայաստանի խնամակալության վերաբերյալ որոշում կայացնելը եւ Նախագահին իր համաձայնությունը տա նորաստեղծ պետության սահմանների հարցում, ստանձնելով իրավարարի պարտականությունը:

Այս առիթով Նախագահ Վիլսոնի նախաձեռնությամբ Անատոլիայում եւ Հայաստանում տիրող կացության վերաբերյալ ճշմարիտ տեղեկություններ ձեռք բերելու հանձնարարությամբ Թուրքիա գործուղվեց գեներալ Հարբորդը: Թուրքիայում Հարբորդի ուղեկիցը քուրդ էր, որը կարողացավ մեծ ազդեցություն ունենալ իրավիճակի վերաբերյալ կազմված զեկուցագրի վրա:

1919 թվականի վերջին Հարբորդը շրջանի մասին իր զեկուցագիրը ներկայացրեց սենատին, որ պետք է ԱՄՆ-ի կողմից Հայաստանի խնամակալությունն ընդունելու մասին որոշում կայացներ:

Ավելի քան մեկ տարի տեւեց, մինչեւ որ դաշնակիցների Գերագույն խորհուրդը որոշեց, որպեսզի Թուրքիայի խաղաղության պայմանագրի նախագիծը քննարկման առարկա դառնա Սան Ռեմոյի համաժողովում (1920 թվականի ապրիլի 18-26): Համաժողովը որոշում ընդունեց այն մասին, որ Վանի վիլայեթի մի մասը, Բիթլիսը, Էրզրումը եւ Տրապիզոնը հանձնվեն հայերին: Այնուհետեւ ապրիլի 25-ին պաշտոնապես հղվեց Նախագահ Վիլսոնին Հայաստանի խնամակալությունը ընդունելու առաջարկությամբ: Չնայած Նախագահ Վիլսոնը համաձայն էր Հայաստանի նկատմամբ խնամակալության իրականացմանը, սակայն հանդիպեց Սենատի առարկությանը: Սենատի նման դիրքորոշումն ամենայն հավանականությամբ Հարբորդի զեկուցագրի եւ նրա կողմից ներկայացված միանգամայն այլ բնույթի առաջարկության ազդեցության հետեւանքն էր: 13 կետից բաղկացած այդ զեկուցագիրը զարմանալիորեն հավասարակշռված էր խնամակալությունը ընդունելու հարցի 13 կողմ եւ 13 դեմ փաստարկներով: Հունիսի 1-ին սենատը մերժեց առաջարկությունը ձայների 52 դեմ եւ 23 կողմ հարաբերությամբ: Այնուհանդերձ ԱՄՆ կառավարությունը դեռեւս ապրիլի 27-ին դե յուրե ճանաչել էր Հայաստանին, եւ Վիլսոնը իր համաձայնությունն էր տվել սահմանների խնդրում իրավարարի պարտականությունները ստանձնելու:

Սան Ռեմոյի պայմանագիրը այնուհետեւ ներկայացվեց Օսմանյան Թուրքիայի կառավարությանը հաստատելու համար: Թուրքիան հուլիսին հաստատեց այն: Սակայն չիրականացվեց այդ պայմանագիրը, քանի որ հենց այդ ընթացքում Խորհրդային Ռուսաստանի ուժերը Կովկասում պարտության մատնեցին Դենիկինին, իսկ Թուրքիայում Աթաթուրքը, որը զգալի հաջողությունների էր հասել, ստույգ երաշխիքներ ունենալով թուրք ազգայնականների նկատմամբ Խորհրդային Ռուսաստանի բարյացակամ վերաբերմունքի մասին, քայլեր է կատարում Խորհրդային Ռուսաստանին մերձենալու ուղղությամբ: Աթաթուրքը ապրիլի 26-ին Լենինին հղած իր նամակում Ռուսաստանից օգնություն խնդրելով, նույնիսկ նշում է, որ Թուրքիայի կառավարությունն իր վրա կվերցնի իմպերիալիստական Հայաստանի դեմ գործողությունների պարտականությունը: Իրադարձությունների նման ընթացքը դաշնակիցներին ստիպեց հեռանալ Կովկասից եւ Սան Ռեմոյի պայմանագիրը մնաց թղթի վրա:

Ստորեւ հոդվածը ձեզ ենք ներկայացնում թարգմանաբար: Է. Բ.

«ՂԱՐԱԲԱՂԸ ՀԱՅԵՐԻ ԱՆՎԻՃԵԼԻ ՏԱՐԱԾՔՆ Է»

Խորհրդային Միությունում ճգնաժամը սկսվելուց հետո ազերիների առաջին ձեռնարկումն ընդդեմ հայերի եղավ նրանց հարձակումը Սումգայիթ քաղաքի հայերի վրա, որը շարունակվեց Բաքվում, եւ եթե խորհրդային բանակը մի քիչ հապաղեր, ապա Բաքվի ամբողջ հայությունը եղեռնի կմատնվեր: Այդ իսկ պատճառով, Ադրբեջանում բնակվող 500 հազար հայեր իրենց ունեցած-չունեցածը թողնելով, այնտեղից հեռացան, ապաստան գտնելով Հայաստանում եւ Ռուսաստանում: Այս դեպքերից հետո միայն Հայաստանում բնակվող 150 հազար ազերիներ գաղթեցին Առան, այսինքն Ադրբեջան: Ընդ որում, նույնիսկ ոչ մեկի քթից արյուն չհոսեց: Արդյոք այս փաստն ինքնին հայերի մեծահոգության ապացույցը չէ՞: Արեւմտյան թղթակիցներից մեկը, որ այդ օրերին այցելել էր Բաքու, իրադարձություններին մոտիկից ծանոթանալու նպատակով, պատահական մի անցորդի կարծիքն է հարցնում դեպքերի առնչությամբ: Նա պատասխանում է. «Մենք պարզապես հայ աղջիկներին ու կանանց ենք ցանկանում, ուրիշ ոչինչ»:

Իսկ այն, որ Էլչիբեյը Աթաթուրքի երդվյալ զինվորն էր, ոչ մեկի համար գաղտնիք չէ: Ինքն էլ բազմիցս պարծանքով այդ մասին հայտարարել էր: Նա Իրանից Ադրբեջանի անջատումն էր պահանջում Փիշեվարիի եւ Ղոլամ Յահյայի օրինակով (Ջաֆար Փիշեվարին եւ Ղոլամ Յահյան Խորհրդային Միության եւ հատկապես Բաղիրովի անմիջական օգնությամբ 1945 թվականին ստեղծված ադրբեջանական դեմոկրատական կուսակցության հիմնադիր ղեկավարներն են, որոնց նպատակը Իրանի Ադրբեջանի «անկախությունն» էր: Այն լուծարվեց 1946 թվականին — Է.Բ.):

Իրանի համար մեծ փառք ու պարծանք է, որ ՄԱԿ-ի նստավայրի ճակատին գրված է.

Ադամորդիները մեկ մարմնի անդամներ են,
որոնք միեւնույն նյութից են ստեղծված:
եթե ճակատագիրը մեկին ցավ պատճառի,
ապա իրենց հանգիստը կկորցնեն նաեւ
մյուս անդամները:

(Այս բանաստեղծությունը պատկանում է Իրանի աշխարհահռչակ տաղանդավոր բանաստեղծ Սաադիին (1202-1271), որը թարգմանվել է բառացի - Է.Բ.):

Սպահանի եւ Նոր Ջուղայի հայերին Շահ Աբբաս Իրան տեղափոխեց, որպեսզի նրանց փորձը եւ հմտությունը տարբեր բնագավառներում, հատկապես առեւտրի, ծառայեցնի Իրանի զարգացմանը:

Իրանահայերը արժեքավոր այլ ծառայություններ են մատուցել Իրանին: Եփրեմ խանը սահմանադրական հեղափոխության փայլուն դեմքերից մեկն է, հանուն որի նույնիսկ կյանքը զոհեց: Առաջին տպագրական մեքենան հայերի միջոցով է ներմուծվել Իրան, որն այսօր պահպանվում է Նոր Ջուղայի վանքի թանգարանում: Իրանի չոր մրգերի եւ գորգերի արտահանումը տարիներ շարունակ հայերի ձեռքով էր կատարվում: Հենց այդ ընթացքում էլ աշխարհում դրանց համար շուկա ստեղծվեց:

Ինչ վերաբերում է հայերի աշխարհակալությանը, որի մասին ակնարկել էր պրն. Մոհամմադ Արասին, թվում է, թե այստեղ նրա ազգայնական արյունը մի քիչ եռացել է: Հարգարժան պրն. Արասի, այդ առիթով պետք է նշեմ, որ իրականում եթե հայերը նույնիսկ Նապոլեոն Բոնապարտ էլ ունենային, ապա նման ուժային հույսերի չեն տրվի: Իսկ եթե այս հարցում կասկածներ կան, ապա լավ կլինի դիմել պատմական փաստաթղթերին:

ԱՄՆ Նախագահ Վիլսոնը Առաջին համաշխարհային պատերազմի ավարտից հետո հայերի ջարդերը, տառապանքները սփոփելու նպատակով հայերի ինքնավարության քարտեզ էր մշակել: Սակայն Ռուսաստանում բոլշեւիկյան հեղափոխության պատճառով այդ ծրագիրը չիրականացավ: Եթե դիմենք պատմական փաստաթղթերին, ապա, անտարակույս, բոլոր անորոշությունները եւ մութ հարցերը կլուսաբանվեն:

Ղարաբաղի հարցի շուրջ պետք է ասել, որ Նագորնո Կարաբախ ռուսերեն նշանակում է Լեռնային Ղարաբաղ: Ադրբեջանի հայերը տանջանքից եւ տառապանքից պաշտպանվելու նպատակով ապաստանել են լեռներին: Այդ է պատճառը, որ այդտեղի բնակիչների 90 տոկոսը հայեր են: Պրն. Արասին նշում է. «Ղարաբաղի հայերի ինքնավարության հարցը քննարկման ենթակա չէ, այն կասկածից վեր է»: Եթե Ադրբեջանի կառավարությունը համաձայնվեր այն իրականության հետ, որ Ղարաբաղը հայերի անվիճելի իրավունքն է, արդյոք այս արյունահեղությունները տեղի կունենայի՞ն: Շրջանի նման քարտեզը Ստալինն է գծել, ջուրը միշտ պղտոր պահելու նպատակով: Այսպես նրա սիրտը ոչ ազերիների, ոչ էլ հայերի համար է ցավել: ■

Ռուսաստան

Չունենալով նոր սահմանադրություն ընդունելու մեխանիզմ, Ելցինը դիմեց հնի լիակատար ոչնչացմանը: Դա միշտ էլ հղի է ծանր հետեւանքներով, առավել եւս Ռուսաստանի նման երկրի համար, որի նոր սահմաններում կայացման գործընթացը դեռ չի ավարտվել: Այսպիսի պայմաններում իրավական վակուումի վտանգը կիրարկվում է, քանի որ կենտրոնում իրավական հիմքի բացակայությանը հաջորդում է հանցագործությունների կտրուկ աճը ծայրամասերում:

Բայց ի՞նչ է թաքնված Ելցինի քայլերի ետեւում, ի՞նչը նրան հիմք տվեց այդպիսի քայլի դիմելու: Չէ՞ որ պարզ է, որ եթե Ելցինն ու իր շրջապատը պահպանեին արյունահեղություն թույլ չտալու խոստումը, փակուղում հայտնված պատգամավորները Ռուցկոյի գլխավորությամբ ոչ մի դեպքում չէին համարձակվի նման անհույս քայլ կատարել եւ չէին հայտնվի դեպքերի զարգացման արկածախնդրական սցենարում:

Կարծում ենք, չի կարելի Ռուսաստանի 1993 թ. իրադարձությունները դիտարկվել երկրի ֆինանսական խնդիրներից դուրս: Դեռ ավելին, հիշեցնենք, թե 1991 թ. ինչպես ԽՍՀՄ-ը մոտեցավ օգոստոսյան հեղաշրջմանը: Եւ, վերջապես, նկատենք, որ պատահաբար (թե՞ միտումնավոր) նորից քաղաքական բախումները Ռուսաստանում տեղի են ունենում հոկտեմբերին (1917-ի հոկտեմբերին արկածախնդիրների մեկ այլ խումբ Ռուսաստանի մայրաքաղաքում (Պետրոգրադում) հեղափոխություն արեց, որն էլ քաղաքացիական պատերազմի սկիզբ հանդիսացավ):

Սկսենք 1991 թ. դեպքերից: Ինչպես հայտնի է, այդ տարվա գարնանը Խորհրդային Միությունը մեծ ֆինանսական դժվարությունների առջեւ էր կանգնել: Սակայն նախագահ Մ. Գորբաչովն ու վարչապետ Վ. Պավլովը նախընտրեցին հարցի լուծման կեղծ միջոցները, որոնք հենված էին խորհրդային տնտեսության մեջ արեւմտյան ֆինանսական ներդրումների հետ: Գորբաչովի շրջապատում մեծ նշանակություն էին տալիս Մեծ յոթնյակի մեջ ԽՍՀՄ-ին իբր մոտալուտ ընդունմանը: Այն ժամանակ «յոթնյակ-ութնյակի» մեջ ԽՍՀՄ-ի ընդունելու օգտին արտահայտվեցին միայն Ճապոնիան, Գերմանիան եւ Կանադան, իսկ աշխարհի մյուս հարուստ պետությունները զսպվածություն ցուցաբերեցին: Արդյունքում 1991 թ. հուլիսի նիստում Գորբաչովին մերժեցին վարկ հատկացնել, որից հետո նա երկար ու համառորեն ապացուցում էր ԽՍՀՄ ժողովրդական պատգամավորներին, որ իր բերած արդյունքները ֆիասկոյի նախանշաններ չեն: Նախկին ԽՍՀՄ նախագահի Ղրիմում հանգստանալու պահին էլ տեղի ունեցան օգոստոսյան դեպքերը:

Տեսնենք, թե ինչ պայմաններում Մոսկվան 1993 թ. բախվեց հակամարտության սրմանը: Ամբողջ տարվա ընթացքում Ելցինն ու իր կողմնակիցները փորձում էին լուծել ֆինանսական խնդիրները, այն էլ Գորբաչովի թիմի նման հենվելով արեւմտյան ներդրումների վրա: Այո, իհարկե, ի տարբերություն 1991-ի խորհրդային ղեկավարության, Ռուսաստանի ղեկավարությունը եռանդուն արտաքին քաղաքականություն էր վարում, փորձելով իր ավանդական հակառակորդներից ոչ մեկին չզիջել ազդեցության գոտիները (ճիշտ է, Աֆրիկայում ռուսական դիվանագիտությունը պարտվեց, երբ Երթրիան զրկվեց Եթովպիայից, այդպիսով կորցնելով Կարմիր ծովի հետ կապը, այսինքն զրկվեց Արեւմուտքի հիմնական «նավթային» ճանապարհը հսկելու հնարավորությունից): Սակայն, առաջվա նման, դեպքերի զարգացման հիմնական ազդակը մնում էին ֆինանսները, տարբերությունը դրանք հայթայթելու ուղիների ընտրությունն է: Այս կապակցությամբ հետաքրքիր է, որ Ելցինը 1993 թ. հուլիսին, ինչպես եւ Գորբաչովը 1991 թ. հուլիսին, չկարողացավ ստանալ անհրաժեշտ խոշոր վարկը, եւ հենց Տոկիոյում կայացած Յոթնյակի գագաթաժողովից հետո, օգոստոսին Մոսկվայում հայտարարվեց «հրետանային աշնան» եւ սեպտեմբերին նախատեսվող «վճռական ճակատամարտի» մասին...

Մենք դեռ կվերադառնանք այս երկու իրադարձությունների ընդհանրությանն ու տարբերությանը, իսկ առայժմ շարունակենք ֆինանսների հիմնահարցի դիտարկումները:

1991 թ. մարտի 17-ին ԽՍՀՄ-ում անցկացվեց Խորհրդային Դաշնության պահպանման մասին հայտնի հանրաքվեն, եւ, ինչպես հայտնի է, ընտրողների ճնշող մեծամասնությունը կողմ քվեարկեց «նոր տիպի» Խորհրդային Միության պահպանմանը: Այդ գարնանը ԽՍՀՄ-ի բոլոր վարկավորողները հետաձգեցին պարտքերի մարման ժամկետները եւ արեւմտյան զանգվածային լրատվության միջոցներն այդ երեւույթը ներկայացրին որպես Գորբաչովի բարեփոխումներին տրվող շատ մեծ օգնություն: Բոլոր մեծ տերությունները հայտարարեցին միացյալ ԽՍՀՄ-ի պահպանման իրենց շահագրգռվածության մասին:

1993 թ. ապրիլին Ելցինը Ռուսաստանի քաղաքացիների գլխին մի նոր հանրաքվե «կապեց» նախագահին եւ նրա վարած քաղաքականությանը վստահության հայտնելու եւ խորհրդարանի վերընտրությունների անհրաժեշտության մասին: Այդ հանրաքվեի արդյունքները նույնպես հայտնի են. Ռուսաստանի բնակչության մեծ մասը նախընտրում է ամեն ինչ թողնել անփոփոխ՝ այդպիսով եւս մեկ անգամ աջակցելով նախագահին ու խորհրդարանին, որ նրանց մենամարտն արդեն բոլորին ձանձրացրել է, եւ որ Ռուսաստանի ժողովուրդը

Արդյոք պատահականությո՞ւն է 1991 թ. եւ 1993 թ. ապստամբությունների նմանությունը: Եւ ԳԿՉՊ-ի անդամների, եւ ԳԽ պաշտպանների գործողությունները չավարտված քայլի տպավորություն էին թողնում, վատ պատրաստված, ինչ-որ տեղ արկածախնդրական: ԳԿՉՊ-ն ոտքի էր հանել բոլոր ուժային կառույցները, բայց այդպես էլ պատշաճ գործողությունների հրաման չտվեց: ԳԽ-ի պաշտպանները մարտի նետվեցին, առանց այդ ուժային կառույցների աջակցության: Երկու դեպքում էլ որոշակի դեպքերը հաջորդեցին խոշորագույն վարկավորողների հետ խորհրդակցելուց հետո: Երկու դեպքում էլ դրանց նախաձեռնողների գործողությունների անտրամաբանականությունը հուշում է ինչ-որ սցենարի գոյության մասին: Եւ եթե օգոստոսյան հեղաշրջման թատերականացված ներկայացման հնարավորության կապակցությամբ արդեն մեկնաբանները կասկած են հայտնել, ապա հոկտեմբերյան խռովության կապակցությամբ այդպիսի կասկածներ, թվում է, չպետք է լինեն. եւ մարտեր եղան, եւ զոհերն էին շատ: Բայց արդյոք հեղաշրջման իրականությունը կախվա՞ծ է կրակոցների ու զոհերի քանակից: Ոչ, դա որոշվում է կազմակերպիչների պատրաստվածությամբ, դեպքերի հնարավոր բացառական ընթացքով: Եւ հենց այդ պատճառով, երկու երեւույթներն էլ կարելի է գնահատել որպես արեւմտյան հանդիսատեսների համար նախատեսված ներկայացումներ:

Սակայն, ամեն դեպքում, եթե Ելցինը չհեռանա քաղաքական ասպարեզից, վտանգի տակ կհայտնվի Ռուսաստանի տարածքային ամբողջականությունը: Եւ այդ իմաստով, պրագմատիկները պետք է շտապեն եւ միաժամանակ հսկեն ծայրամասերի իրադրությունը, որպեսզի հանկարծ դեպքերն անցանկալի զարգացում չունենան:

Վերջում կարելի է նշել, որ Ռուսաստանի քաղաքական տարբեր ուժերի նպատակներն իրագործելի էին նաեւ առանց արյունի: Սակայն Ռուսիան երեւի կկորցնի դեմքը, եթե իրեն ու աշխարհին չզարմացնի անիմաստ դաժանությամբ: Մի՞թե «վատ ժառանգականությունն» է իրեն զգացնել տալիս:

digitised by A.R.A.R.@

պատմական ավանդույթով մնացել է պահպանողական եւ կտրուկ փոփոխություններ չի ցանկանում:

Ելցինի վարչակարգին էլ Արեւմուտքը հիմնականում օգնեց հին պարտքերի մարման ժամկետները երկարաձգելով եւ միաժամանակ նոր բազմամիլիարդ օգնությունը մերժելով: «Օգնության» առաջիկա քայլն ընթացիկ տարում գրանցվեց ապրիլին, հենց համառուսաստանյան հանրաքվեից քիչ առաջ, երբ պայմանագիր ստորագրվեց Փարիզյան ակումբի հետ: Ակումբի անդամները՝ Ռուսաստանի հիմնական վարկատու երկրները 10 տարով երկարաձգեցին նախկին ԽՍՀՄ-ի 15 միլիարդ դոլարի պարտքի վճարման ժամկետները:

«Օգնության» երկրորդ գործողությունը տեղի ունեցավ Տոկիոյի գագաթաժողովից հետո, հուլիսին, մյուս՝ Լոնդոնյան ակումբը, որը միավորում է Ռուսաստանին վարկավորող կոմերցիոն խոշոր բանկերը, նույնպես երկարաձգեց 600 բանկերին վճարվելիք 24 միլիարդ դոլար պարտքի մարման ժամկետը: Հայտարարվեց, որ Ռուսաստանը 1993 թ. ակումբին վճարելիք 3,5 միլիարդի փոխարեն կվճարի ընդամենը 0,5 միլիարդ դոլարը, մնացածի ժամկետը երկարաձգվեց 5 տարով...

Այո, ֆինանսների այսպիսի վիճակի պայմաններում Ելցինն ուղղակի պարտավոր էր անցկացնել «օգնության հրեշտակային պատրաստությունը», քանի որ նրան օդի պես անհրաժեշտ էին ապացույցներ (թեկուզեւ նույն Արեւմուտքի համար), որ բարեփոխումները իրականացնելու հիմնական խոչընդոտը Ռուսաստանի խորհրդարանն է, եւ որ ինքն անձամբ «կոմունիստական» այդ վերջին ամրոցը խորտակելու ճանապարհին ոչնչի առջեւ կանգ չի առնի: Սպասված օգնության փոխարեն Ելցինի վարչակարգը ստացավ երկու միլիարդ դոլարից քիչ ավելի գումար, ինչն օգտագործեց մի կարճ ժամանակով ռուբլու կուրսը կայունացնելու համար, որը ժամանակավորապես ֆինանսավարկային համակարգը կայունացնելու հնարավորություն ընձեռեց: Հնարավոր է, որ հենց դրա շնորհիվ ռուբլու կայունություն առաջացավ տնտեսությունում, բայց ակնհայտ էր, որ որպես երկարաժամկետ միջոց այդ գործողությունը բանի պետք չէ: Այդ պատճառով էլ Ելցինը զուգահեռաբար կրկնեց «բելովեժյան» սցենարը, Ուկրաինայի եւ Բելառուսի ղեկավարների հետ քայլ ձեռնարկելով «երեք «սլավոնական քույրերի» տնտեսական սերտ համագործակցություն ստեղծելու ճանապարհին: Իհարկե, սա խորհրդարանական ընդդիմության դեմ ուղղված կարեւոր քայլ չէր, որն այդ ժամանակ ռուսական (եւ ոչ միայն ռուսական) հանրապետություններում ԽՍՀՄ-ի վերականգնման գաղափարը ժողովրդայնացնելու գործում ուժեղացրել էր ճնշումը: Երբ հիշենք նաեւ, որ վերոհիշյալ գործողությունները կատարվում էին կառավարության փոխադարձ մեղադրանքների (Շումեյկոն ու Պոլտորանինը ժողովրդավարներից, Ռուցկոյն ու Բարաննիկովը ընդդիմությունից) ֆոնի վրա, ապա պատկերն ամբողջական կլինի:

Հոկտեմբերի սկզբի մոսկովյան իրադարձությունները, ինչպես սպասվում էր, ավելի խորացրին հակասական տրամադրությունները ոչ միայն քաղաքական շրջանակներում, այլեւ մտավորականության մեջ, ինչն արտահայտվեց նույնիսկ Ռուսաստանի հեռուստատեսության տարբեր ալիքների հաղորդումներում (հայտնի երգիչների, լրագրողների, դերասանների ելույթները): Ակնհայտ տհաճությամբ էին ընկալվում ԳԽ-ի եւ նախագահի թիմի գործողությունները ինքնավարություններում, հատկապես Հյուսիսային Կովկասում: Կարելի է ենթադրել, որ այդ անվստահությունն ավելի կխորանա...

Բայց չէ՞ որ զգացմունքների այս պոռթկմանը նախորդեցին Շոխինի, Ֆյոդորովի եւ Գերաշչենկոյի խորհրդակցությունները Միջազգային վալյուտային հիմնադրամի եւ Համաշխարհային բանկի փորձագետների հետ: Զանգվածային լրատվության միջոցների հաղորդագրությունների համաձայն, նրանց հաջողվեց պայմանավորվել, որպեսզի Ռուսաստանը ստանա երեք միլիարդ վարկի երկրորդ կեսը համակարգային փոփոխությունների ֆոնդից, որը ստեղծվել էր գարնանը, ռուսական բարեփոխումներին նպաստելու համար:

ՄՎՀ եւ ՀԲ ամենամյա աշնանային նիստին մասնակցելուց հետո Ռուսաստանի ֆինանսների նախարար Ֆյոդորովը հանդիպեց իր ամերիկյան գործընկերոջ՝ Բենթսենի հետ եւ ստորագրեց համաձայնագիր, ըստ որի մինչեւ 1993 թ. վերջը Ռուսաստանը կմարի իր պարտքի միայն մի մասը՝ 400 միլիոն դոլար, իսկ մնացած 11 միլիարդի վճարումը

Ինչպես հայտնի է, Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինն ամռանը խոստանալով ընդդիմադիր խորհրդարանին «վերջին եւ վճռական» ճակատամարտ տալ, ամբողջ օգոստոսն անցկացրեց անհնազանդ պատգամավորների դիրքերը յուրատեսակ «հրետանային նախապատրաստության» ենթարկելով: Հետո նա կարծես թե սպասողական դիրքում անցավ, եւ միայն նախկին վարչապետ Եգոր Գայդարին կառավարություն վերադարձնելու ակնհայտ սադրիչ քայլը «գլխավոր հարձակումը» սկսելու ազդանշանը եղավ: Մեկը մյուսին հաջորդող նախագահի եւ խորհրդարանի (հետո նաեւ ժողովրդական պատգամավորների համագումարի) միմյանց բացառող որոշումները հոկտեմբերի 3-4-ի դեպքերի նախերգը եղան: Ի դեպ, հարկ է նշել, որ այդ պահին օրինական էին թե նախագահը, թե խորհրդարանը: Սակայն, հենց նախագահը դիմեց հակասահմանադրական քայլի, երբ ցրեց Գերագույն խորհուրդը, ինչը վերջին իրադարձությունների եւ բոլոր զոհերի (անկախ այն բանից, թե բարիկադի որ կողմում են նրանք գտնվել) պատասխանատվությունը դնում է նրա վրա: Չէ՞ որ վերջին շրջանի բոլոր հակաօրինական քայլերը ձեռնարկվեցին նախագահի հակասահմանադրական որոշումից հետո:

հետաձգվում է տասը տարով: Եւ, իհարկե, Բենթսենը առիթը բաց չթողեց ռուսներին հիշեցնելու, թե համաձայնագիրը Ռուսաստանին հատկացվող օգնության բաղկացուցիչ մասն է: Ֆյոդորովին ոչինչ չէր մնում անել, հայտարարելուց բացի, որ այս պատմական համաձայնագիրը ստորագրվել է Ռուսաստանի պատմության շատ բարդ շրջանում... Իսկ Շոխինը ավելացրեց, թե ռուս-ամերիկյան հերթական համաձայնագրով ավարտվում են Ռուսաստանի եւ Փարիզյան ակումբի բանակցությունները: Վերջապես հայտարարվեց, որ առաջիկա շաբաթում Մայնի Ֆրանկֆուրտում կստորագրվի մասնավոր բանկերին վերադարձվելիք 26 միլիարդ դոլարի վճարման ժամկետները երկարաձգելու համաձայնագիրը:

Սեպտեմբերի 30-ն էր, եւ դեպքերին մնացել էր երեք օր... Հենց այդ ժամանակ ռուս քաղաքագետների մոտ սկսվեց յուրատեսակ մի շրջադարձ Ռուցկոյի եւ Խասբուլատովի կողմնակիցների առնչությամբ: Օրինակ, փոխվարչապետ Յուրի Յարովն արտահայտվեց երկխոսության շարունակման օգտին, իսկ ընդդիմության հետ պայմանավորվելուց հետո, նա առաջարկեց շտապ հրավիրել Դաշնության խորհուրդ: Օլեգ Ռումյանցեւը սեպտեմբերի 30-ին հայտարարեց, որ առճակատման խորացման կողմնակիցներից բացի («հաղթանակի» ջատագովների թվում նա նշեց ՆԳ նախարար Երինին), կառավարությունում կան մարդիկ, որոնք այլ կարծիքի են եւ պատրաստ են փոխզիջման, եւ դա առաջին հերթին Լոբով-Չեռնոմիրդին խումբն է: Ըստ Ռուցկոյի հայտարարության, Ելցինին կոշտ միջոցների դիմելու են մղում Պոլտորանինն ու Շումեյկոն... Նույն սեպտեմբերի 30-ին ընդդիմության ներկայացուցիչներ Սոկոլովն ու Աբդուլաթիպովը հայտարարեցին, թե Չեռնոմիրդինը փաստորեն հեռացված է խորհրդարանի հետ երկխոսությունից եւ երկիրն ամբողջությամբ ղեկավարվում է նախագահի թիմի կողմից: Ակնհայտ է, որ նկատի ունեին Պոլտորանինին, Շումեյկոյին եւ, իհարկե, Գայդարին:

Հասկանալի է, թե ինչու էին Պոլտորանինն ու Շումեյկոն ջանում ուժային եղանակով վերջ տալ խորհրդարանին. չէ՞ որ այդպիսով նրանք քաղաքական ասպարեզից կհեռացնեին փոխնախագահին, որը ամբողջ տարվա ընթացքում

ԱՐՅՈՒՆԱՀԵՂՈՒԹՅՈՒՆ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻՆ. ՎԱՏ ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆՈՒԹՅՈ՞ՒՆ

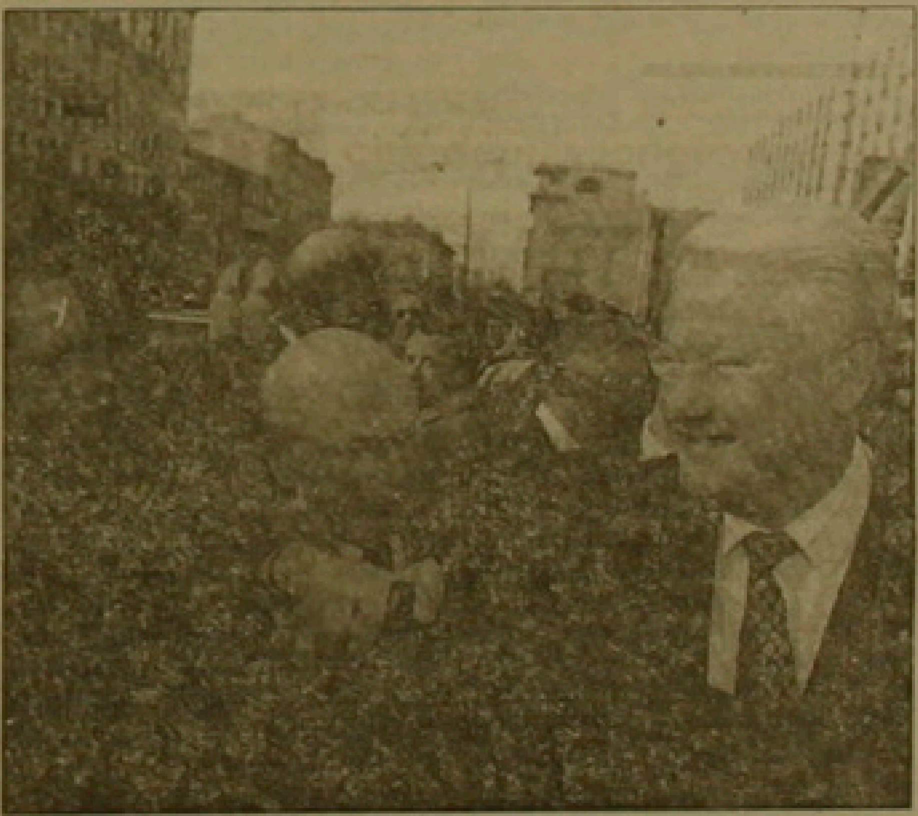

նրանց բացեիբաց մեղադրում էր կաշառակերության մեջ, ինչից հետո կմոռացվեին Ելցինի շրջապատի մասին ոչ ցանկալի փաստաթղթերով լեցուն Ռուցկոյի հանրահայտ «ճամպրուկները»: Անհասկանալի է, թե ինչու Ելցինը համաձայնվեց կոշտ հակախորհրդարանային միջոցների հետ: Նրան ձեռնտու չէր ոչ օրինական միջոցների դիմելը: Ռուցկոյի եւ Խասբուլատովի ներկայացուցիչների հետ բանակցությունների վերջին էտապում նա նույնիսկ կարող էր համաձայնվել Սահմանադրական դատարանի առաջարկած «զրոյական տարբերակին»: Կարելի է ենթադրել, որ նույն Գայդարի, Պոլտորանինի եւ Շումեյկոյի կողմից հասկանալի ճնշումից բացի (հիշենք, թե ՄՎՀ-ում ինչ ոգեւորությամբ ընդունեցին Գայդարի վերադարձը), Ելցինի ընտրությունը կապված էր նաեւ սեպտեմբերի 30-ին ավարտված Ռուսաստանի կառավարության եւ արեւմտյան ֆինանսական շրջանակների բանակցությունների արդյունքների ու մեկ շաբաթ հետո՝ հոկտեմբերի 7-8-ին նախատեսված հաջորդ բանակցություններում պարտքերի մարման նոր երկարաձգումների խոստումների հետ... Բայց կար եւս մի հանգամանք, որը խիստ որոշակիորեն ազդեց Ռուսաստանի նախագահի վրա եւ ստիպեց նրան մոռանալ իր առաջարկը...

Համաձայնվենք, հոկտեմբերի 3-ի դեպքերն անտրամաբանական էին, երբ գնահատելու լինենք Սպիտակ տան գտնվողների գործողությունները: Նրանք շատ լավ գիտակցում էին, որ բանակը խառնվելու մտադրություն չունի, իսկ պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովը իր աջակցությունն է հայտնել նախագահին: Խորհրդարանի պաշտպանները գիտեին, որ չեն կարող հույսը դնել առանձին զինվորական ստորաբաժանումների օգնության վրա, քանի որ գիտակցում էին շրջապատվածի եւ աշխարհից լրիվ կտրվածի իրենց վիճակը: Սպիտակ տան պաշտպանությունը ղեկավարում էին կադրային գեներալներ՝ Ռուցկոյը, Մակաշովը, Աչալովը, Բարաննիկովը, որոնք չէին կարող չհասկանալ, որ իրենց ցանկացած ռազմական գործողություն դատապարտված է, նույնիսկ ցանկացած քիչ թե շատ զգալի հաջողություն կարող էր լինել միայն ժամանակավոր:

Իսկ ո՞ւմ էին պետք 1993 թ. հոկտեմբերի բավական մեծաթիվ զոհերը: Ո՞ւմ էր պետք ապացուցել, որ անհրաժեշտության դեպքում Ռուսաստանում նորից արյան գետեր կհոսեն: Ժողովրդավարների՞ն, թե ընդդիմությանը: Երբ դատելու լինենք դեմոկրատների ռազմատենչ ելույթներից, թե Ելցինը դանդաղեց, անվճռականություն դրսեւորեց..., ինչի պատճառով պատգամավորները դիմեցին արյունահեղության, որի համար նրանց պետք է պատժել ամենախիստ ձեւով, ապա նրանք դեմ չեն հոկտեմբերյան հեղափոխությանը Կրեմլում, երբ «մեծամասնությունն իր բռնատիրությունը հաստատեց փոքրամասնության նկատմամբ»: Փաստորեն, Ռուսաստանում ամենաիսկական քաղաքացիական պատերազմի կոչեր են հնչում. չէ՞ որ բոլշեւիկներն արդարացնում էին իրենց տեռորը՝ այն «կարմիր» անվանելով, որպես արդարացում օգտագործելով հակառակորդների սկսած «սպիտակ տեռորի» փաստը: Բայց չէ՞ որ ժողովրդավարները չեն կարող չհասկանալ, որ իրենց «պատասխանը» Աչալովներին, Ամպիլովներին, Կոնստանտինովներին կարող է շատ կարճ ժամանակում ի չիք դարձնել հինգ տարում առաջացած Ելցինի «ժողովրդավարական» հեղինակությունը, եւ այն ժամանակ ոչ մի քաղաքական ու տնտեսական բարեփոխման վկայակոչում չի փրկի Ելցինի հեղինակությունը կտրուկ անկումից:

Դա կհանգեցնի Ելցինի, նրա հետ մեկտեղ բոլոր ժողովրդավարների վերջնական պարտությանը: Քանի որ ուրիշ առաջնորդ նրանք չկարողացան նախապատրաստել: Եւ, օրինակ, Ելցինի մերձավորներից մեկին՝ Շախրային «ապստամբությունը» ճնշելուց հետո հեռացնելն արդեն նշանակում է, որ ժողովրդավարների ներսում էլ սկսվել է խլրտումը:

Ընդդիմադիր ուժերին ռազմական պարտությունը ձեռնտու չէր: Տվյալ անձնավորությունները չէին կարող չհասկանալ, որ պարտությունն իրենց քաղաքական կարիերայի վերջը կլինի, եթե չասենք էլ ավելի վատ հետեւանքներ: Թեկուզ... Որոշակիորեն, նրանց մի մասը (ասենք Մակաշովը կամ Աչալովը) հավակնում են 20-րդ դարավերջի տառապյալ «պորուչիկ Գոլիցինի կամ կոռնետ Օբոլենսկու» լուսապսակ կրել: Բայց նույնիսկ այդ դեպքում նրանք, դիմելով զենքի Մոսկվայում, ծայրամասերից կտրված, որտեղ, հնարավոր է, կգտնվեին օգտակար ուժեր, չէին կարող չիմանալ իրենց առաջիկա պարտության մասին...

Ո՞վ է վերջին հաշվով հաղթողը: Ամենահավանական տարբերակը քաղաքական կենտրոնամետների վերջնական հաղթանակն է: Դրանք վարչապետ Չեռնոմիրդինի, Լոբովի, Վոլսկու տիպի քաղաքական եւ տնտեսական գործիչներն են: Իմիջիայլոց, վերջերս հեռուստատեսությամբ մի պահ երեւաց գրեթե մոռացված Ռիժկովը: Ի՞նչ պակաս նախագահի թեկնածու կլինի ընտրություններին, որոնք անպայման կկայանան:

Ռուսական պրագմատիկները բացառիկ հնարավորություն են ստացել ռուսական քաղաքականության ենթակառուցվածքի ծայրահեղ բեւեռներին Ռուսաստանի պետականության կործանման մեղավոր ներկայացնելու համար: Նրանք միաժամանակ կարող են մեղադրել թե ժողովրդավարներին, թե ընդդիմությանը վայրենի անզիջողականության համար: Ահա թե ում ժամը կգա այս բանից հետո, երբ ժողովրդավարական ուժերը (չնայած Ելցինի հայտարարությանը, թե հոկտեմբերյան դեպքերում ոչ հաղթողներ կան, ոչ պարտվողներ) վերջնական պարտության կմատնեն կոմունիզմի վերջին մնացուկներին: Տեսնելու համար [illegible] պարտադիր չեն, դա կարող է արտահայտվել բոլոր կարգի խորհուրդների լուծմամբ...

Այսօր Ռուսաստանի կառավարության պրագմատիկները կարող են հասնել նախագահի եւ խորհրդարանի վերընտրություններին, բայց նրանց կողմից ավելի տրամաբանական կլիներ խորհրդարանական ընտրությունների հետաձգման ուղղությամբ գործելը, ասենք, այն 1994 թ. մարտին անցկացնելը, որին նրանք կկցեին նաեւ նախագահական վերընտրությունները: Այդ ընթացքում բավական ուժ կկարողանար հավաքել նաեւ նրանց քաղաքական հիմքը՝ այսպես կոչված, Վոլսկու Արդյունաբերական կուսակցությունը:

Այսօրվա դրությունը չափավոր ժողովրդավարների եւ չափավոր ընդդիմադիրների միջեւ է ստիպում ընտրություն կատարել, կամ կրկնել Ելցինին տված երդումը, կամ անձնական ջանքերով փորձել Ռուսաստանի ներքին քաղաքական կուրսը ուղղել եւ մոտեցնել «կենտրոնին»: Եւ պրագմատիկները տատանվողներին կօգնեն գտնել «ճիշտ ճանապարհը», քանի որ դեպքերի ցանկացած այլ շրջադարձի դեպքում քաղաքական սնանկության զոհ նրանք են դառնալու: Սակայն, ինչպես հետեւում է Ելցինի հրամանագրից, մի «ճիշտ քայլ» արդեն արված է. այսուհետեւ նախագահի մահվան կամ հիվանդության դեպքում նրա պարտականությունները կատարելու է վարչապետը: Համաձայնվենք, գործող խորհրդարանի եւ Ռուցկոյի առկայության պայմաններում պրագմատիկները դժվար թե իշխանության այդքան իրական հնարավորություն ստանային...

ՍԵՐԳԵՅ ՇԱՔԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Հորդանան

ՀՈՒՍԵՅՆ ԹԱԳԱՎՈՐԸ ՆՈՐ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ ԱՄՐԱՊՆԴՈՒՄ Է ԻՐ ԴԻՐՔԵՐԸ

Պետության գլուխը Հորդանանում թագավորն է, որն ունի լայն լիազորություններ. նշանակում է եւ ազատում վարչապետին եւ մյուս նախարարներին, հաստատում օրենքներ:

Միաժամանակ նա զինված ուժերի գերագույն գլխավոր հրամանատարն է: Արաբական ժողովրդավարության հազվադեպ նմուշ է վերջերս Հուսեյն I թագավորի հրապարակած հրամանագիրը, որով նախատեսվում է Հորդանանում բազմակուսակցական սկզբունքով անցկացնել ընտրություններ առաջիկա նոյեմբերի 8-ին: The Economist հանդեսի հոկտեմբերի 8-ի համարն անդրադառնում է այդ իրադարձությանը:

Դա առաջին անգամն է լինելու այդ երկրում, 1956 թվականին կատարված փորձնական որոշ ժողովրդավարական վերափոխումներից ի վեր: Թագավորի ավագ խորհրդատուները, որոնք բոլորն էլ իր նման արեւելյան ափից են, մի շարք փաստարկներով առաջ են քաշել ընտրությունների հետաձգման հարցը: Փաստարկները հիմնականում կապված են Իսրայել–Պաղեստին վերջերս կայացած խաղաղության համաձայնության հետ, որը Հորդանանին շփոթ կացության առաջ է կանգնեցրել: Ընտրությունները կարող են դառնալ յուրահատուկ հանրաքվե կայացած համաձայնության վերաբերյալ, որին կմասնակցեն նաեւ ընդդիմադիրները՝ արմատական մահմեդականներն ու պաղեստինցի խմբավորումները:

Հետաձգելով նրանք հույս ունեն ժամանակ շահել եւ հնարավորին չափ փոխել Հորդանանի ժողովրդագրական կազմը: Ինչպե՞ս: Պարզապես հնարավորություն ընձեռելով ծագումով պաղեստինցի հորդանանցիներին անցնելու արեւմտյան ափ եւ քվեարկելու այնտեղ նախքան Հորդանանում ընտրություններ անցկացնելը: Թագավորի հրամանով նրանք իրավունք չունեն երկու վայրերում մասնակցելու քվեարկության: Խաղաղության համաձայնության հետեւանքով այս ափը կարող է տրվել միայն այն գաղթականներին, որոնք Հորդանան են ապաստանել 1967-ի պատերազմի օրերին: Նրանց այժմ, ըստ հորդանանյան կառավարության տվյալների, հաշվում են 670 հազար մարդ, իսկ Հորդանանի ընդհանուր բնակչությունը չորս միլիոն է: Նախկին 1948 թվականի գաղթականներին նույն իրավունքը չի տրվում: Իսկ այն գաղթականների հետ, որոնք վերադառնալու իրավունք ունեն, բայց գերադասում են մնալ նույն տեղում՝ Հորդանանում, կվերաբերվեն ինչպես օտարերկրացու:

Այս միջոցառման նպատակն է «մաքրագործել» թագավորությունը անցանկալի տարրերից, որոնք կարող են նրա իշխանությանը վտանգ սպառնալ, երբ պաղեստինցիները կազմեն իրենց նոր պետությունը, եւ Հորդանանի հետ կոնֆեդերացիա ստեղծելու հարց առաջանա հետագայում:

Մյուս կողմից, գնալով աճում է ազգայնական ճնշումը: Վերջերս Հորդանանը խոստացել է հսկողություն Իսրայելի զավթած տարածքների հետ իր սահմանների վրա, դժվարացնելով պաղեստինցիների այնտեղ փոխադրվելը: Դրա հետեւանքով Հորդանանում ապրող շատ պաղեստինցիներ բողոքում են այն ճնշման դեմ, որով հնարավորություն չի տրվում նրանց ընտրություն կատարելու հորդանանյան կամ պաղեստինյան քաղաքացիության:

Այսպիսի մթնոլորտում ազատ, բազմակուսակցական ընտրություններ անցկացնելը դժվարություններ է նախատեսում, բայց հետաձգելն էլ վնասելու է թագավորի հեղինակությանը, որը ցանկանում է ժողովրդավարությունն ամրապնդել իր երկրում, առաջին հերթին ամրապնդելով, անշուշտ, իր դիրքը: Այնպես որ, նա բավական վճռական է տրամադրված եւ չի խուսափում ռիսկի դիմելուց:

Պատրաստեց
ՀԱԿՈԲ ՕՀԱՆՅԱՆԸ

Եգիպտոս

Բնակչության աճի կարգավորում

Եգիպտոսի բնակչությունը 59 միլիոն է: Ինչպես ասվում է, եկող տարվա ամռանը կլինի 60 միլիոն, քանի որ պաշտոնական վիճակագրության համաձայն, Եգիպտոսի բնակչությունը յուրաքանչյուր 26 վայրկյանում ավելանում է մեկ մարդով: ՄԱԿ-ի տվյալներով, ծնելիության ներկա թափի պահպանման դեպքում 2020 թվականին Եգիպտոսում կլինի 100 միլիոն բնակիչ:

ՄԱԿ-ի ուշադրությունն այդ բնագավառում Եգիպտոսի կացությանը պատահական չէ, եկող տարվա աշնանը Կահիրեում ՄԱԿ-ի հովանու ներքո տեղի կունենա ազգաբնակչության հարցերի համաշխարհային կոնֆերանս: Այդ կապակցությամբ նրա կազմակերպիչները կցանկանային ցուցադրել Եգիպտոսի դրական փորձը «երրորդ աշխարհի» բոլոր երկրներին, որոնց բաժին է ընկնում երկրագնդի բնակչության աճի 93 տոկոսից ավելին: Եգիպտական կառավարությունը վաղուց եռանդուն քաղաքականություն է տանում ծնելիության կրճատման եւ ընտանիքի պլանավորման վերաբերյալ, բացատրական աշխատանքներին ներգրավված են կրոնական գործիչները եւ մի շարք հասարակական կազմակերպություններ: Սակայն ազգաբնակչության աճը թուլացնել առայժմ չի հաջողվում:

Բնակչության բացարձակ մեծամասնությունը կենտրոնացված է Նեղոսի հարթավայրի նեղ զոլում եւ ճյուղաբերանում: Մեծացող քաղաքները եւ այլ բնակավայրեր գրոհում են դեպի բերրի հողերը: Փորձելով ապակենտրոնացնել բնակչությունը, կառավարությունը իրականացնում է Սինայի թերակղզու, Կարմիր ծովի ափի եւ Լիբիական անապատի օազիսների զարգացման ծրագիրը: Գերբնակեցված մայրաքաղաքային շրջանից բնակչությունը պետք է տեղափոխվի վերջին տասնամյակում կառուցված արդյունաբերական քաղաք-արբանյակները: Գործարանները եւ ֆաբրիկաներն այնտեղ գործում են, սակայն բնակելի բազմաթիվ տներ մնում են կիսադատարկ: ■

Ստոկհոլմ

Նոբելյան մրցանակ քաղցկեղաբուժության աշխատողներին

Շվեդիայի արքայական դասակազմի որոշմամբ, այս տարվա Նոբելյան բժշկագիտական մրցանակը շնորհվեց Մ. Նահանգներից երկու գիտնականների՝ բրիտանացի Ռիչարդ Ջ. Ռոբերտսին եւ ամերիկացի Ֆիլիպ Ա. Շարփին, քաղցկեղաբուժության ասպարեզում կատարած հայտնագործության համար: Երկու գիտնականները հայտնաբերել են, որ հնարավոր է գեները տարանջատել, այդպիսով ճանապարհ հարթելով քաղցկեղի եւ ժառանգական հիվանդությունների առավել արդյունավետ բուժման համար: Որպես մոդել օգտագործելով սառեցված մի վիրուս, գիտնականներին հաջողվել էր ապացուցել, որ գենը կարող է տարբաժանվել բազմաթիվ տարբեր հատվածների:

Այս առթիվ հիշեցնենք, որ անցյալ շաբաթ Նոբելյան գրականության մրցանակն էլ շնորհվել էր ամերիկացի սեւամորթ կին գրող Թենի Մորիսոնին: ■

Լուրերի Հոսք

Իրանի նախագահը կժամանի Ուզբեկստան

Հոկտեմբերի 18-ին Ուզբեկստանի նախագահ Իսլամ Քարիմովի հրավերով երկօրյա պաշտոնական այցով Ուզբեկստան կժամանի Իրանի նախագահ Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանին: ԻՖ-ին տված հարցազրույցում Տաշքենդում Իրանի դեսպան Հաշեմի Գոլպաեգանին հայտարարեց, որ այցելության ընթացքում կստորագրվեն մի շարք փաստաթղթեր: Դրանցից հատկապես աչքի են ընկնում օդային եւ ցամաքային տրանսպորտի բնագավառում համագործակցության, տրանզիտային փոխադրումների, բանկային եւ մի շարք այլ համաձայնագրերը: Իրանի նախագահի Տաշքենդում գտնվելու ժամանակ այնտեղ կբացվի իրանական ապրանքների խանութ, իսկ նախագահ Ռաֆսանջանին Ուզբեկստան կժամանի Թեհրան-Տաշքենդ նոր ավիաուղու առաջին չվերթով: «Պարոն Ռաֆսանջանիի այցը ի չիք կդարձնի մի շարք հիմնախնդիրներ, որոնք գոյություն ունեն մեր երկու երկրների փոխհարաբերություններում», ասաց Հ. Գոլպաեգանին եւ նշեց, որ դժվարություններն առաջանում են զուտ բյուրոկրատական պատճառներով: Նրա խոսքերով, քաղաքական տարաձայնություններ Ուզբեկստանն ու Իրանը այսօր չունեն: Դեսպանը անհրաժեշտ համարեց նշել, որ Իրանի նախագահը Ուզբեկստանում մտադիր չէ իսլամ քարոզել: «Ինչո՞ւ իսլամ քարոզել այնտեղ, որտեղ մարդիկ առանց այդ էլ պահպանել են հավատքը», նշեց նա: ԻՖ

Սխալմամբ ռմբակոծվել է Թուրքմենստանի տարածքը

Թուրքմենստանի կառավարությանը մոտ կանգնած աղբյուրն ԻՖ-ին հարցազրույցում հերքել է լրատվական գործակալությունների հաղորդագրությունն այն մասին, որ Թուրքմենստանի օդային տարածքում մարտ է տեղի ունեցել աֆղանական ռազմական ինքնաթիռների հետ, որոնք խախտել են սահմանը: Միեւնույն ժամանակ նույն աղբյուրը հաղորդել է, որ անցած շաբաթվա վերջում աֆղանական ինքնաթիռը հյուսիսում հակամարտող կողմերից մեկի զենիթային համագիրը սխալմամբ խախտել է սահմանը եւ երեք ռումբ նետել Թուրքմենստանի տարածքում: Երկու ռումբ պայթել են [illegible], երրորդն ավելի ուշ հայտնաբերել են հովիվները: Զոհեր չկան: Ըստ ունեցած տեղեկությունների, Թուրքմենստանի արտգործնախարարությունը չի նախատեսում հանդես գալ բողոքի նոտայով: ԻՖ

Օստանկինոն անջատելու հրամանը տվել է Չեռնոմիրդինը

Հոկտեմբերին 3-ի երեկոյան Օստանկինոն անջատելու հրամանը տվել է Ռուսաստանի վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը: Այդ մասին հայտարարեց հեռուստառընկերության նախագահ Վյաչեսլավ Բրագինը: Բրագինի պնդմամբ, հոկտեմբերի 3-ի երեկոյան նա բազմիցս հեռախոսակապ է ունեցել կառավարության անդամների, ուժային նախարարների, Մոսկվայի քաղաքագլուխ Յուրի Լուժկովի հետ: Օգնության բոլոր խնդրանքներին պատասխանել են շուտափույթ օգնության հավաստիացումներով: Այն հարցին, թե ինչու է նա արգելել սարքավորումներ տալ լրագրողներին, Բրագինը պատասխանեց. «Նրանց կյանքը ավելի թանկ է, քան ցանկացած հեռուստասյուժե: Ես իրավունք չունեմ մարդկանց գնդակների ընդառաջ ուղարկել»: Մյուս կողմից, Օստանկինոյի տնօրենների խորհուրդը եթեր դուրս գալու իրավունքից զրկել է «Վզգլյադ» հեռուստառընկերության լրագրողներ Ալեքսանդր Լյուբիմովին եւ Ալեքսանդր Պոլիտկովսկուն: Նրանք իրենց որոշումը բացատրել են այսպես. «Այն րոպեներին, երբ Օստանկինոն գտնվում էր մարտերի մեջ, երբ անհանգստացած մարդիկ փորձում էին փրկել հեռուստատեսությունը, երբ հեռուստալրագրողները հեռուստախցիկով եւ խոսափողով փորձում էին փաստել այդ գիշերվա դեպքերը, Ալեքսանդր Լյուբիմովն ու Ալեքսանդր Պոլիտկովսկին իրենց անկախությունից ոգեւորված երկրին «բարի գիշեր» մաղթեցին»: ԻՖ

KILIKIA CONCERN

Իր ծրագրերի իրականացման համար «ԿԻԼԻԿԻԱ» կոնցեռնը շարունակում է ներգրավել փոխառու միջոցներ հետեւյալ պայմաններով:

ՌՈՒԲԼՈՎ
1 ամիս ժամկետով 15%
4 ամիս ժամկետով 68%
6 ամիս ժամկետով 120%
1 տարի ժամկետով 300%

ՏԱՐԱԴՐԱՄՈՎ (US $)
1 ամիս ժամկետով 5%
3 ամիս ժամկետով 15%
6 ամիս ժամկետով 30%
1 տարի ժամկետով 60%

ԱՎԱՆԴՆԵՐԻ ՆՎԱԶԱԳՈՒՅՆ ՉԱՓԸ ՉԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՎՈՒՄ

Սայաթ-Նովայի պող. «Անի» հյուրանոց, 7-րդ հարկ, 730, 732 սենյակ
Աշխատանքային ժամերը 11^{00}-ից 16^{00}-ը
Հանգստյան օրերը շաբաթ եւ կիրակի
Հեռախոս 58-11-10

PUBLISET.

I M A C

ՀԱՅ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՂ ՖԻՐՄԱՆ

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ԻՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

«ԻՄԱԿ» ֆիրման արտադրողի եւ սպառողի միջեւ խաթարված ավանդական կապերը վերականգնելու, ձեռնարկությունների պահեստներում պատրաստի արտադրանքի կուտակումները արտահանելու, շահավետ պայմաններով նոր սպառողներ գտնելու նպատակով բոլոր շահագրգիռ ձեռնարկություններին, անկախ սեփականության ձեւից, առաջարկում է ստեղծել Հայաստանի եւ ԱՊՀ երկրների գործարար մարդկանց ակումբ եւ մշտապես գործող ցուցահանդես-վաճառք Երեւան եւ Ստավրոպոլ քաղաքներում:

Ակումբի անդամներին «ԻՄԱԿ»-ը կընձեռի բեռների զեղչ գներով փոխադրումների բացառիկ հնարավորություն դեպի Ստավրոպոլ, ինչպես նաեւ անվճար ինֆորմացիա ներքին եւ արտաքին շուկաների վերաբերյալ:

«ԻՄԱԿ»-ի համապատասխան ծառայությունները Ձեզ կտան մանրամասն տեղեկություն ակումբի ստեղծման, ինչպես նաեւ ֆիրմայի գործունեության վերաբերյալ:

ԶԱՆԳԱՀԱՐԵՔ 52-97-40, 52-99-83

digitised by A.R.A.R.@

Զարկերի Հուն

Խասբուլատովն ու Ռուցկոյը մեղադրվում են զանգվածային անկարգությունների համար

Ռուսաստանի նոր գլխավոր դատախազ Ալեքսեյ Կազաննիկի կարծիքով, Մոսկվայի դեպքերից հետո «հավակնված նյութը բավարար չէ, որպեսզի գնահատվեն տվյի մեղադրյալների գործողությունները (դրանք են Ռուսլան Խասբուլատովը, Ալեքսանդր Ռուցկոյը, Վլադիսլավ Աչալովը, Անդրեյ Դունաեւը, Վիկտոր Բարաննիկովը եւ ուրիշներ)»: «Կարծում եմ, որ խոսք կգնա զանգվածային անկարգություններ կազմակերպելու մասին», ասաց Կազաննիկը «Իզվեստիային» տված հարցազրույցում: Պատասխանելով աղբյուրների նկատմամբ իր ունեցած անձնական վերաբերմունքի մասին տված հարցին, նա նշեց, որ «այդօրինակ գործերում որեւէ կուսակցության պատկանելը ոչ մի նշանակություն չի կարող ունենալ, ևանի որ չի կարելի մարդկանց հետապնդել քաղաքական, սոցիալական նկատառումներով»: Կազաննիկը խոստովանեց, որ իր համար առանձնահատուկ բարդ է Եգոր Բաքուրինի հարցը, որի հետ ինքը աշխատել է Օմսկի համալսարանում: Բաքուրինը նույնպես կարող է մեղադրվել այս գործում: Խոսելով իրեն գլխավոր դատախազ նշանակելու մասին, Կազաննիկը հայտնեց, որ նախագահի եղցինը իրեն զանգահարել է հոկտեմբերի 4-ին, առավոտյան ժամը 4-ին եւ առաջարկել անհապաղ ստանձնել գլխավոր դատախազի պարտականությունները: **ԻԴ**

1993 թ. Ռուսաստանի պատերազմական ծախսերը

Ռուսաստանի նախագահի փորձագետները կանխատեսում են, որ Ռուսաստանը 1993 թվականին պատերազմական նպատակներով ծախսելու է մոտ 3,3 տրիլիոն ռուբլի 1992 թվականի գների համապատասխան: ԻԴ-ին հասած տեղեկությունների համաձայն, 6,3 տրիլիոն ռուբլուն կգումարվի եւս 2 տրիլիոն ռուբլի, որը կծախսվի ռազմարդյունաբերական համալիրի ձեռնարկությունների ապառազմականացման վրա: Մասնագետների ենթադրություններով, Ռուսաստանը ընթացիկ տարում 7,9 միլիարդ ռուբլի կծախսի միջուկային նյութերը օգտագործելու վրա, իսկ ապառազմականացման գործում իր վերցրած պարտավորությունները կատարելիս՝ 47,2 մլրդ ռուբլի: **ԻԴ**

Սալման Ռուշդիի երրորդ «զոհը»

Անհայտ ահաբեկիչը կրակել եւ վիրավորել է Սալման Ռուշդիի «Սատանայական բանաստեղծությունների» նոր վեպի հրատարակչին: Սա բանաստեղծի արտասահմանյան հրատարակիչների վրա կատարված երրորդ հարձակումն է: Սակայն Օսլոյի ոստիկանությունը դեռեւս վաղաժամ համարեց այս մահափորձը բանաստեղծությունների հրատարակման հետ կապելը: Հիշեցնենք, որ Ռուշդին մահվան էր դատապարտվել Իրանի առաջնորդ Այաթոլլա Խոմեյնիի կողմից:

Ջեկ Գեւորգյանը նորից կդատվի

Ինքնասպաններին օգնելու մեղադրանքով Ջեկ Գեւորգյանը երկրորդ անգամ կկանգնի դատարանի առաջ: Միչիգանի դատարանը որոշեց, որ սեպտեմբերի 9-ին 73-ամյա մի ծերունու կյանքին հրաժեշտ տալուն օգնելու պատճառով բուժակի անցած ապրիլը ոչէ է դատվի:

Ալժիր. Անհաշտ պայքար արմատականության դեմ

Ալժիրի իշխանությունները մահվան դատապարտեցին 13 իսլամ արմատականների, ինչը արդեն 20 ամիս տեւող զինված հակամարտության ընթացքում ամենամեծ թիվն է: Երկրում իսլամական կարգեր հաստատելու մեղադրանքով այժմ այլ 240 զինյալներ կամ փնտրտուքի մեջ են, կամ արդեն սպանված են:

Մշակույթ

Մանկական գրադարանի հոբելյանը կամ հեքիաթները դեռ չեն լռել

Ողջ նախորդ շաբաթը հոբելյանական էր Խնկո-Ապոր անվան հանրապետական մանկական գրադարանի համար: Դրա յուրաքանչյուր օրը հագեցած էր զանազան միջոցառումներով եւ հանդիպումներով՝ նվիրված գրադարանի հիմնադրման 60-ամյակին:

Երբ 1933-ի հոկտեմբեր ամսին հիմքը դրվեց կուլտուր-լուսավորական այս հաստատության, այն փաստորեն միակն էր ողջ Երեւանում եւ կոչվում էր ուղղակի աշակերտական: Տեղավորված էր Խաչատուր Աբովյանի անվան դպրոցի հարեւանությամբ, նրա կողքին գտնվող մի հնակառույցում: Տարիների ընթացքում այն դարձավ հենակետային նմանատիպ մյուս գրադարանների համար եւ 1963-ից վերանվանվեց հանրապետական՝ վերածվելով մերօրյական կենտրոնի մանկական գրադարանային համակարգում:

60-ամյա այս հաստատության կենսագրության լուսավոր փուլը սկսվեց 1980-ին, երբ տեղափոխվեց նոր շքեղ շենք: Ով անցել է Տերյան փողոցի ողերամերձ հատվածով, անպայման նկատած կլինի ամենեւին էլ ոչ սովորական այս շենքը, որը միանգամից խոսում է ձգում հեքիաթասերներին: Իսկ ով գեթ մեկ անգամ մուտք է գործել այնտեղ, հայտնվել է իսկական հեքիաթի աշխարհում, որի հերոսները մանկական գրքերն են: Բացված գիրք են հիշեցնում ե՛ւ մուտքի դռները, ե՛ւ որմնանկարները: Գեղեցիկի ու բարձր ճաշակի թագավորություն է սա, որի ամենօրյա այցելուները մեր երեխաներն են: Ուշագրավ է, որ շենքի ճարտարապետները (Լեւոն Դալումյան, Ռուզաննա Ալավերդյան) եւ ձեւավորող նկարիչը (Ռուբեն Դեւոնյան) եղել են գրադարանի նախկին սաները՝ իրենց գործունեությամբ փաստելով այն իրողությունը, որ անցած 6 տասնամյակների ընթացքում սա սոսկ գրքեր տրամադրող սովորական հաստատություն չի եղել, այլ նաեւ սերունդներ կրթող ու դաստիարակող օջախ:

Այսօր մոտ 35 հազար երեխա է օգտվում գրադարանի ծառայություններից: Նրանց սպասարկումը կատարվում է 13 արահներում՝ բաժանված ըստ տարիքային խմբերի: Գործում են երաժշտության, պարբերական մամուլի, համակարգչային արահները: Վերջինս մեկ տարի է, ինչ ստեղծվել է եւ այդ ընթացքում երեխաները հասցրել են սովորել ոչ միայն ծրագրային լեզվի այբուբենը, այլեւ առաջին քայլերն անել համակարգչային նկարչության ասպարեզում: Առաջներում, երբ տրանսպորտային խնդիր չկար, այստեղ էին գալիս Երեւանի տարբեր ծայրերից, այսօր, սակայն, բնականաբար, սեղմվել է նրանց շրջանաcեռուցելու հետ, գիտեն, որ պակաս կարեւոր չէ ներքին ջերմությունը, որով օժտված են աշխատակազմի բոլոր 120 անդամները բազմամյա տնօրեն Հայկանուշ Դանիելյանի ղեկավարությամբ: Նրանց մասին դիպուկ է ասել Վիլյամ Սարոյանը գրադարան այցելելուց հետո. «Այստեղ գրադարանավարները բոլորուկը, նոսրացել շարքերը:

Յուրաքանչյուր ժամանակ իրենն է թելադրում, իր պահանջներն առաջադրում: Որքան էլ մեր աղոտ օրերը լինեն չափից դուրս իրական ու հեքիաթազուրկ եւ մեր երեխաներին մատուցվեն կասկածելի գեղարվեստական արժեքներ, բարեբախտաբար այս օջախի կամարների ներքո չեն լռում հեքիաթները: Եթե հեքիաթի արահում նախկինում շաբաթական 2 անգամ էին տեղի ունենում միջոցառումներ, այսօր, ինչպես տեղեկացրեց գրադարանի փոխտնօրեն Ժաքմա Խաչատրյանը, հեքիաթ են պատմում բոլորին եւ միշտ, միայն թե նրանք ցանկանան: Նա նաեւ խնդրեց մեր թերթի միջոցով դիմել նրանց, ովքեր տանն ունեն ծայնադասկերի կամ թերթերի հավաքածուներ ու դրանք չեն օգտագործում, բարի լինեն տրամադրել իրենց կամ թեկուզ վաճառել գրադարանին:

Անցնող ծննդյանը, երբ դպրոցներում ընտրվեց դասերն ընդհատելու եւ երեխաներին բախտի քմահաճույքին թողնելու դյուրին, բայց վտանգավոր ճանապարհը, այստեղ շարունակեցին աշխատել, տոնածառի հանդեսներ կազմակերպել, գրքեր տրամադրել՝ շատ լավ գիտակցելով, որ մանուկների հետ աշխատանքը ընդհատում չի հանդուրժում, որ նրանց դաստիարակությունն անընդհատ ընթացք է: Այս տարի էլ մեծ հույսեր չեն կապում գրադարանը

նվեր մարդիկ են, որոնք իրենց մասները մոռ են արել, որ երեխաները տաքանան, ավելացնեն հոգու լույսը»: Տեսնելով գրքերը կրծքին սեղմած այս հաստատությունից դուրս եկող մեր մանչուկներին, խորհում ես, որ խոր, լի շատ մանկական մի ֆանի այլ հատուկենտ հիմնարկների, Խնկո-Ապոր անվան հանրապետական գրադարանը եւս մեծ գործ է կատարում մեր դղրդահաստակ երեխաներին մոտ ու լույսի վաճառելու «գայթակղիչ» զբաղմունքի հրապույրներից հեռու պահելու եւ սիրելի ռեւ անեզր գրքերի աշխարհ առաջնորդելու ուղղությամբ:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՃԻԿՅԱՆ

Թումանյանի բնանկարը՝ Մանսուրյանի մեղեդային շաղիկով

Թումանյանական միջոցառումների շարանը եւս մի օղակով ագուցվեց նրա երեւանյան թանգարանում, որտեղ առաջին անգամ հնչեցին Տիգրան Մանսուրյանի խմբերգերը՝ Հովհաննես Թումանյանի «Արագիլ, բարով եկար», «Հայ, կանաչ ախպեր», «Գարուն եկավ», «Կույր աշուղը», զարնան այլ բանաստեղծությունների հենքով:

«Տարիներ շարունակ երազել եմ ունենալ այս երգչախմբային գործերը. սրանք լոկ բանաստեղծություններ չեն. բնանկար են, շարժում, որոնց դեռ է միայն շեշտադրություն, մեղեդային համակարգ հաղորդել, ասում է հեղինակը, հյութեղ նյութ ունեցող մի նոր նրակ էր, եւ նոր ենթատեքստի պահանք դարձավ մեր ժողովրդի ստեղծագործությունը. սա թե՛ մարմնի շարժում է, թե՛ խոսելու նրանց... Թերեւս անհեթեթություններ են, խաղ, թերեւս շուտասելուկներ, լեռ բարձրանալու շարժում... Հետո տեսա, որ գերարդիական երաժշտությունը Թումանյանից է գալիս: Ի դեպ, այս պահին ինձ համար առավել հետաքրքիր երաժշտություն չկա, քան Թալինի շրջանի սասուներեն որեւէ երգ»:

Կոմիտասը խստորեն սահմանազծել է երգչախմբային արվեստը եւ, Տիգրան Մանսուրյանի խոստովանությամբ, սա եւս մի փորձ է՝ հասնելու կատարելության նրա սահմանագծերին:

Ինչեւէ, բավական բարձր գնահատականի արժանացան թե՛ ստեղծագործությունները, թե՛ Կոմիտաս երաժշտանոցի երգչախմբի բանակարային արտահայտչականությամբ կատարումը, որի գեղարվեստական ղեկավարն է Հովհաննես Միրզոյանը:

Ռ. Խ.

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՀԱՅԵՐԸ ՀԱՅԵՐԻ ԴԵՄ, ԿԱՄ «ԷԿԻՊԸ» ՀԱՅ ԸՄԲԻՇՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Մարզասերներին հայտնի է, որ Հայաստանի հունահռոմեական ըմբիշները գերազանց հանդես եկան Ստոկհոլմում տեղի ունեցած աշխարհի առաջնությունում, նվաճելով մեկ ոսկե եւ մեկ արծաթե մեդալ: Աշխարհի չեմպիոնի կոչումը նվաճեց 26-ամյա գյումրեցի Աղասի Մանուկյանը (57 կգ), որը 3 տարի է, ինչ բողել էր մեծ սպորտը, եւ վերադառնալով մրցագորգ, հանեց անակնկալ մատուցեց հանդիսատեսության մարզասերներին: Հաղթանակար նրան օգնեց անցյալում ձեռք բերած հսկայական փորձը: Հիշեցնենք, որ 1985 թ. նա եղել է ԽՍՀՄ պատանիների չեմպիոն, 1987 թ. աշխարհի գավաթակիր ու աշխարհի երիտասարդների չեմպիոն: Արծաթե մեդալով էր օծվել երեւանցի 19-ամյա Արմեն Նազարյանը (52 կգ), որն այս տարի նվաճել է նաեւ աշխարհի երիտասարդների չեմպիոնի կոչումը:

Բացի նշված դափնեկիրներից, հաջողության միավորներ բերող 4-րդ տեղն էր գրավել 19-ամյա տաղանդավոր մեկ այլ ըմբիշ՝ Վարդան Պալոյանը (48 կգ, Գյումրի) անցյալ տարվա Եվրոպայի եւ այս տարվա աշխարհի երիտասարդների 2-րդ մրցանակակիրը: Հայաստանի անվան տակ ասպարեզ դուրս եկած 7 ըմբիշների հաստատեց դա գերազանց ցուցանիշ է: Մեկնաբար դա գերազանց ցուցանիշ է: Սեկնաբանելով առաջնության արդյունքները, ֆրանսիական «Էկիպ» հանրահայտ մարզական թերթը գրում է. «Երբ 52 կգ քաշային կարգում հենց առաջին փուլում միմյանց հանդիպեցին հանրապետության նախկին ըմբիշներ՝ շեմպիոնի կոչման երկու գլխավոր հավակնորդները՝ կուբացի Ռաուլ Մարտինեսը եւ օլիմպիական փոխչեմպիոն, նախկին հայաստանցի Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանը, որը հիմա ներկայացնում է Գերմանիան, եւ 3-2 հաշվով հաղթեց կուբացին (2-0 հաշվով առաջանում էր Տեր-Մկրտչյանը), թվում էր, փորձառու Մարտինեսին այլեւս ոչ ոք չի կարող կանգնեցնել: Եւ մինչեւ եզրափակիչ նա հեշտությամբ հաղթեց ծերբ մրցակիցների նկատմամբ: Վճռական գոտեմարտում նրա դեմ կանգնեց մեկ այլ հայ ըմբիշ, այս անգամ Հայաստանը ներկայացնող Արմեն Նազարյանը: Համառ մրցավեճը 4-2 հաշվով հաղթանակ բերեց Մարտինեսին, բայց հայաստանցի երիտասարդ ըմբիշն ապացուցեց, որ իր նորանկախ երկիրն ուժ է հավակնում»:

Ուշագրավ է, որ Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանն այնուամենայնիվ դարձավ բրոնզե մեդալակիր, 3-րդ տեղի համար մրցավեճում հաղթելով Ադրբեջանի ներկայացուցիչ, Եվրոպայի այս տարվա չեմպիոն Ն. Էլչազովին (4-0): Արմեն Նազարյանն էլ պարտվել էր նախորդ եզրափակիչում (10-3): Եւս մեկ ուշագրավ փաստ. նույն քաշային կարգում հանդես եկավ հայազգի երրորդ ըմբիշը՝ բաժնեցի փախստական Սամվել Դանիելյանը, որը ներկայացնում էր Ռուսաստանը:

Դեռ մինչեւ օլիմպիադան Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանը մեր հանրապետության հունահռոմեական ըմբիշների առաջատարն իր ծնողների հետ մշտական բնակության էր մեկնել ԱՄՆ, բայց օլիմպիական խաղերից առաջ վերադարձավ հայրենիք եւ ԱՊՀ հավաքականի կազմում անցյալ տարի մասնակցելով Բարսելոնայի խաղերին, օլիմպիական արծաթե մեդալ պարգեւեց Հայաստանին: Մարզասերները դեռ չեն մոռացել Բարսելոնում նրա եզրափակիչ գոտեմարտը Ռումինիայի Ռոնինգելի հետ, երբ 7 վայրկյան էր մնում օլիմպիական չեմպիոնի տիտղոսին արժանանալու համար, բայց մեր ըմբիշը գոնգի հետ ընկավ հնարքի տակ եւ միավոր կորցնելով զավակին՝ զրկվեց ոսկե մեդալից: Այսօր տաղանդավոր ըմբիշը, որն ընդամենը 22 տարեկան է, Գերմանիայի քաղաքացիություն է ընդունել եւ այս երկրի առաջատարն է: Նա առաջին բրոնզե մեդալը պարգեւեց Գերմանիային: Տխուր փաստ է դարձել մեր առաջատար մարզիկները ոչ լավ կյանքից ստիպված գրվում են աշխարհով մեկ եւ պաշտպանում են այլ երկրների մարզական պատիվը: Հետաքրքիրն այն է, որ նույնիսկ ամենախիստ երկրներում էմիգրանտ ուժեղ մարզիկներին անմիջապես քաղաքացիություն են տալիս, միայն թե նրանք հանդես գան նրանց դրոշի տակ: Հարցն արդեն ազգային ցավ է դարձել եւ պետք է պետական լրջագույն խնդիր դառնա: Նույն մարզաձեւի մարզիչներից մեկն ասում է. «Եթե այսպես շարունակվի, տաղանդավոր մյուս մարզիկներն էլ կլքեն հայրենիքը»:

Ցավոք, միայն հունահռոմեական ըմբշամարտի աշխարհի ստոկհոլմյան առաջնությունում նախկին հայաստանցի երեք ըմբիշներ էին հանդես գալիս այլ երկրների դրոշների ներքո: Այսպես, բացի Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանից, մեր նախկին անվանի ըմբիշ, ԽՍՀՄ չեմպիոն, աշխարհի գավաթակիր, Եվրոպայի առաջնության երրորդ մրցանակակիր, գյումրեցի Հարություն Ռուբենյանը (57 կգ) արդեն մեկուկես տարի է, ինչ տեղափոխվել է Հունաստան եւ պաշտպանում է այդ երկրի մարզական պատիվը: Իսկ Արշակ Ավագյանը (48 կգ), որը 3 տարի առաջ է մեկնել Գերմանիա, նույնիսկ հանդես է գալիս գերմանական Հոֆման ազգանվան տակ: Ուշագրավ է, որ աշխարհի ապագա չեմպիոնը՝ Աղասի Մանուկյանը, կիսաեզրափակիչում հանդիպել է հենց իր նախկին համախաղացի եւ ընկերոջ Հարություն Ռուբենյանին, որի հետ մարզվել է տարիներ շարունակ: Ռուբենյանն աշխարհի առաջնությունում գրավել է 4-րդ տեղը: Չնայած արտագաղթին, այնուամենայնիվ հաջողությունները առկա են, այն դեպքում, որ մեր ըմբիշներն ամբողջ խստաշունչ ձմռանը անգործության էին մատնված եւ տարբեր մրցումների նախապատրաստությունը սկսել էին միայն մարտից, այն էլ դուրս չգալով հանրապետությունից: Ահա միայն այս տարի Հայաստանի հունահռոմեական ըմբիշների ձեռք բերած նվաճումները.

Գերմանիա, 1977-78 թթ., ծնված կադետների աշխարհի առաջնություն.
Կարեն Մնացականյան (58 կգ, Երեւան)՝ I տեղ
Լեւոն Գեղամյան (74 կգ, Ախուրյան)՝ I տեղ
Գարիկ Բաղդասարյան (54 կգ, Երեւան)՝ III տեղ

Ավստրիա, 1975-76 թթ. ծնված պատանիների Եվրոպայի առաջնություն
Տիգրան Մկրտչյան (50 կգ, Ախուրյան)՝ I տեղ
Ալիկ Կիրակոսյան (81 կգ, Երեւան)՝ II տեղ

Հունաստան, աշխարհի երիտասարդների առաջնություն
Արմեն Նազարյան (52 կգ, Երեւան)՝ I տեղ
Վարդան Պալոյան (48 կգ, Գյումրի)՝ II տեղ
Մխիթար Մանուկյան (62 կգ, Գյումրի)՝ III տեղ

Շվեդիա, աշխարհի մեծահասակների առաջնություն
Աղասի Մանուկյան (57 կգ, Գյումրի)՝ I տեղ
Արմեն Նազարյան (52 կգ, Երեւան)՝ II տեղ

Աշխարհի վերջին առաջնությունում Հայաստանն իրոք գերազանցեց բոլոր սպասելիքները, նվաճած մեդալների քանակով գրավելով պատվավոր 3-րդ տեղը, որի լրիվ աղյուսակը նույնպես տպագրեց «Էկիպը»: Տեղին է նշել, որ Ֆրանսիայի պես մարզական երկիրն այդ ցուցակում ընդամենը 12-րդ տեղում է:

Հունահռոմեական ըմբշամարտի աշխարհի առաջնության մեդալակիր երկրների աղյուսակը

	Ո	Ա	Բ
1. Ռուսաստան	4	3	1
2. Կուբա	3	-	1
3. Հայաստան	1	1	-
4. Շվեդիա	1	-	1
5. Թուրքիա	1	-	-
6. Գերմանիա	-	1	1
7. Լեհաստան	-	1	1
8. Բելառուս	-	1	-
9. Ղազախստան	-	1	-
10. Ռումինիա	-	1	-
11. Մոլդովա	-	1	-
12. Ֆրանսիա	-	-	2
13. Հարավային Կորեա	-	-	1
14. Ֆինլանդիա	-	-	1
15. Վրաստան	-	-	1

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Mercury ENTERPRISE

«ՄԵՐԿՈՒՐԻ» ձեռնարկությունը հնարավորություն է ընձեռում ներդնել ձեր խնայողությունները հետեւյալ տոկոսադրույքներով

3 ամիս 60%
6 ամիս 150%

ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ Է ՄԻԱՅՆ 1993 Թ. ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐՈՎ

Դուք կրկնապատկում էք Ձեր կապիտալը տանը նստած

ՄԵՆՔ ԿԱՇԽԱՏԵՆՔ ՁԵՐ ՓՈԽԱՐԵՆ

Հասցեն «ԱՆԻ» հյուրանոց, 6 հարկ, 636 սենյակ

Հեռ. 594-636

PUBLISET

NICA INVESTMENT COMPANY

ՆԻԿԱ Ինվեստիցիոն Ընկերությունը Ձեզ համար աննախադեպ հնարավորություն է ընձեռում ներդնել գումարներ մեր ծրագրերում եւ մասնակիցը դառնալ արտադրական, գյուղատնտեսական եւ առեւտրագնման գործունեությանը:

Իր ավանդատուներին ՆԻԿԱ-ն առաջարկում է.

- ամենացածր գներով գնել սննդամթերք
- ընկերության նպատակամղված գործունեության շնորհիվ կրկնապատկել Ձեր կապիտալը:

Մինչեւ 1992 թ. թղթադրամները ընդունվում են փոփոխված պայմաններով: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ընկերության գրասենյակ:

ՆԻԿԱ-ն երաշխավորում է.

ռուբլու ավանդների դեպքում (1993թ. թղթադրամներով).

4 ամիս 70 %
6 ամիս 120 %
12 ամիս 330 %

1961-92թթ. թղթադրամներով

2 ամիս 30 %
6 ամիս 60 %

տարադրամային ավանդների դեպքում.

50 % տարեկան

ՄԵՆՔ ԿԱՐԾՈՒՄ ԵՆՔ, ԴԱ ՁԵԶ ԿՀԵՏԱՔՐՔՐԻ

Մեր հասցեն. Երեւան, Սայաթ-Նովա 7 (Օպերայի դիմաց) Հեռ. 56-79-46

PUBLISET

Ս. ՏԱԹԵՎԻԿ

«Ս. ՏԱԹԵՎԻԿ» ԻՆՎԵՍՏԻՑԻՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՁԵԶ ՀԱՄԱՐ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ Է ԸՆՁԵՌՈՒՄ ՆԵՐԴՆԵԼ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ԾՐԱԳՐԵՐՈՒՄ: ԻՐ ԱՎԱՆԴԱՏՈՒՆԵՐԻՆ «Ս. ՏԱԹԵՎԻԿՆ» ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ՑԱԾՐ ԳՆԵՐՈՎ ՍՆՆԴԱՄԹԵՐՔ, ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ:

Ս. ՏԱԹԵՎԻԿԸ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՈՒՄ Է ԱՎԱՆԴՆԵՐԻ ԴԵՊՔՈՒՄ

3 ամիս-60 տոկոս
4 ամիս-80 տոկոս
6 ամիս-180 տոկոս
9 ամիս-250 տոկոս
12 ամիս-400 տոկոս
1 տարուց ավելի-500 տոկոս

ԱՎԱՆԴՆԵՐՆ ԱՊԱՀՈՎՎՈՒՄ ԵՆ ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔՈՎ ԵՎ

Մեր հասցեն Էրեբունի հյուրանոց, 1-ին մասնաշենք, 3-րդ հարկ, 318, 319 սենյակներ: Հեռ. 58 20 78: Աշխատանքային ժամերը 10-ից 17-ը: Հանգստյան

PUBLISET

Հայտարարություն

Բժշկագիտության դոկտոր պրոֆեսոր, նյարդահոգեբույժ Վահան Հովհաննիսյանը կատարում է նեւրոզով, սրտեսային ծագում ունեցող տարբեր հոգեախտաբանական խանգարումներով, էպիլեպսիայով տառապող հիվանդների ընդունելություն:
Եթե Ձեզ անհանգստացնում է ընկճվածությունը, աշխատունակության անկումը, վախը, տագնապը, առանց հապաղելու կարող եք զանգահարել 53-16-16:

Ընդունելությունն ամեն օր, ժամը 18.00-21.00

ՍԱՄՎԵԼ-90

«ՍԱՄՎԵԼ-90» կոոպերատիվը ընդունում է տպագրական եւ կազմարարական պատվերներ՝

- գրասենյակային գիրք
- կասսային գիրք եւ այլն

Վճարը փոխանցումով եւ կանխիկ:

Հեռախոս 248113,
Հասցեն՝ Երեւան, Զափարիձե 68

Ե Վ Ա

«Եվա» ուսումնական կենտրոնը կատարում է հերթական ընդունելությունը հետեւյալ մասնագիտություններով.

- օպերատորական գործ, ծրագրավորման լեզուների եւ փաթեթների ուսուցում IBM PC համակարգիչների վրա,
- հաշվապահություն եւ համակարգիչների կիրառում հաշվապահության մեջ,
- անգլերեն լեզու (ուսուցում արագացված կամ ավանդական մեթոդով)
- կոսմետիկա եւ էպիլյացիա,
- մերսում:

Դասընթացները վճարովի են, 1-3 ամիս տեւողությամբ: Շրջանավարտները կստանան վկայականներ հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն լեզուներով: Ընդունելությունը՝ ամեն օր (բացի կիրակիից, ժամը 11.00-17.00-ը):
Հասցեն՝ Սարյան 4:
Հեռ.՝ 58-21-22

ՆՈՅ

«ՆՈՅ» ԿՈՄԵՐՑԻՈՆ ԲԱՆԿ

Ներդրած Ձեր ավանդների ՇԱՀՈՒՅԹՆԵՐԸ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆՆ են, քանի որ դրանք իրական են ու մանրակրկիտ հաշվարկված բարձրակարգ մասնագետների կողմից:

«Անի» հյուրանոց 507, 514 սենյակներ հեռ. 59-45-14, 56-49-30

Չեխովի 23, հեռ. 46-25-27, Հանրապետության-67, հեռ. 56-51-07

Աշխատանքային ժամեր՝ ամեն օր 10:00-16:00
Բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից:

PUBLISET

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh® համակարգչային շարվածք «Ազգ» թերթի

Azg armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ոճային ձեւավորման եւ տառատեսակների հեղինակ ՊԱՎԵԼ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@